

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019-2021

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Iveta Kuchařová

Význam manželství a rodiny z pohledu obyvatel Prahy

Praha 2021

Vedoucí diplomové práce:

Doc. PhDr. Alena Svobodová CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED (PART TIME)

2019-2021

DIPLOMA THESIS

Iveta Kuchařová

**Importance of marriage and family from the perspective of
the inhabitants of Prague**

Prague 2021

Diploma thesis supervisor:

Doc. PhDr. Alena Svobodová CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská/diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 17.05.2021

Jméno autorka(y) Iveta Kuchařová

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce Doc. PhDr. Aleně Svobodové CSc. za odborné vedení, pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá institucí manželství a rodiny a následně problematikou manželství a rodiny z pohledu sociální andragogiky. Prostřednictvím dotazníkového šetření zjišťuje, jaký je postoj obyvatel Prahy k instituci manželství. Rozebírá postoje mužů a žen tří věkových kategorií k partnerství, manželství a rodině. Porovnává hodnoty, které uznávají v rámci těchto vztahů. Výzkum je doplněn rozhovorem, názory a zkušenostmi odborníka z praxe, který se zabývá rodinným právem a působí v Praze. V příloze je vzor dotazníku a přepis zmíněného rozhovoru. V závěru práce je vyhodnoceno dotazníkové šetření a shrnutí poznatků.

Klíčová slova

Andragogika, andragogické poradenství, druhy sňatků, funkce rodiny, manželství, nesezdané soužití, poradenská intervence, registrované partnerství, rodina, sociální andragogika

Annotation

This thesis is focused on the institution of marriage and family, subsequently on the problematics of marriage and family from the social andragogy point of view. Through a questionnaire survey it is investigated what is the attitude of the inhabitants of Prague towards the institution of marriage. The thesis analyzes standpoints of men and women within three different age categories towards partnership, marriage and family. It compares the values being acknowledged in these relationships. The survey is amended by an interview, opinions and practical experiences from family law specialist based in Prague. Template of the questionnaire and the transcript of the m interview mentioned above is included in the attachment. In the conclusion of this thesis the survey findings are summarized and assessed.

Keywords

Andragogy, andragogic counseling, counseling intervention, family, family functions, marriage, registered partnership, social andragogy, types of marriage, unmarried cohabitation

OBSAH

ÚVOD	- 9 -
TEORETICKÁ ČÁST	- 10 -
1 MANŽELSTVÍ	- 10 -
1.1 Druhy sňatku	- 10 -
1.2 Registrované partnerství	- 13 -
1.3 Nesezdané soužití	- 16 -
1.4 Výběr životního partnera	- 19 -
1.4.1 Hodnoty v manželském svazku.....	- 19 -
1.4.2 Výběr partnera.....	- 20 -
1.5 Sociologie partnerských a manželských vztahů	- 21 -
1.5.1 Sociální role	- 22 -
2 RODINA.....	- 24 -
2.1 Rodina z historického pohledu	- 24 -
2.2 Současná česká rodina a její znaky.....	- 25 -
2.2.1 Smíšené rodiny.....	- 27 -
2.3 Funkce a význam rodiny	- 28 -
2.3.1 Význam rodiny ve společnosti	- 30 -
2.4 Zákon o rodině.....	- 31 -
2.5 Hodnotová orientace společnosti.....	- 32 -
3 MANŽELSTVÍ A RODINA Z POHLEDU SOCIÁLNÍ ANDRAGOGIKY -	34 -
3.1 Charakteristika andragogiky	- 34 -
3.1.1 Charakteristika	- 34 -
3.1.2 Vývoj andragogiky.....	- 35 -
3.1.3 Vlastnosti a kompetence andragoga	- 37 -

3.2	Charakteristika sociální andragogiky.....	- 38 -
3.2.1	Charakteristika a cíl.....	- 38 -
3.2.2	Činnost sociálních andragogů.....	- 40 -
3.3	Andragogické poradenství v oblasti manželství a rodiny.....	- 41 -
3.3.1	Poradci a poradenství.....	- 41 -
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	- 44 -
4	METODIKA VÝZKUMU.....	- 44 -
4.1	Výzkumný cíl, výzkumné otázky a hypotézy.....	- 44 -
4.2	Výzkumný vzorek.....	- 45 -
4.3	Metodika výzkumu.....	- 45 -
4.4	Metodologie výzkumu.....	- 45 -
5	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	- 47 -
5.1	Výsledky dotazníkového šetření.....	- 47 -
5.2	Interpretace a diskuze výsledků a ověření hypotéz.....	- 73 -
5.3	Vyhodnocení rozhovoru.....	- 77 -
6	ZÁVĚR.....	- 78 -
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	90
8	SEZNAM ZKRATEK.....	94
9	SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ.....	95
10	SEZNAM PŘÍLOH.....	97

ÚVOD

Cílem práce bylo zjistit, jaký názor mají v dnešní době lidé na instituci manželství. S ohledem na reálné podmínky byl výzkum omezen na oblast hlavního města Prahy. Prostředí, ve kterém žijeme, nás v mnoha aspektech života ovlivňuje. Život ve velkých městech má svá specifika, na základě kterých se životní styl, priority a názory tamních obyvatel mohou odlišovat od obyvatel měst menších a vesnic. Porovnání těchto názorů není předmětem této diplomové práce, avšak zaměřuji se na skupinu obyvatel žijících v Praze. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsou popsány definice, specifika a význam manželství a rodiny, včetně jejich historického vývoje. Uvedeny jsou zde typy sňatků, partnerských vztahů, význam rodiny a náhled na dané instituce z pohledu sociologie a sociální andragogiky. Zmíněn je také význam rodiny ve společnosti.

Pro praktickou část diplomové práce byla zvolena kvantitativní metoda formou dotazníku. V rámci tohoto výzkumu byli osloveni lidé tří věkových kategorií, u kterých bylo zjišťováno, jaký mají názor na instituci manželství, jaký druh partnerského soužití preferují a proč. S ohledem na stoupající počet nesezdaných partnerských soužití byla součástí výzkumu otázka, zda je narození dítěte důvodem k uzavření sňatku či nikoli. Bylo zkoumáno, jaké hodnoty hledají oslovení obyvatelé Prahy u svých protějšků a které hodnoty jsou pro ně stěžejní pro trvalé soužití s partnerem. Součástí praktické části je také kvalitativní hloubkový rozhovor s odborníkem na danou problematiku z praxe.

V závěru práce jsou vyhodnoceny odpovědi oslovených respondentů, které jsou následně konfrontovány s hypotézami vyslovenými v úvodu praktické části.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MANŽELSTVÍ

Manželská láska je považována za univerzální způsob uspořádání vztahu mezi manžely, ve všech dobách a ve všech společnostech a schopnost milovat patří k základnímu vybavení člověka.

Francová (2008, s.1) uvádí, že: *„Manželství lze definovat jako společensky přijatelnou a právní formu koexistence muže a ženy, která zde existuje v celém průběhu dějin, ovšem jeho funkce a podoba se během vývoje nepochybně měnila. Co se však v průběhu dějin neměnilo, je fakt, že úlohou manželství je ochrana rodiny, výchova dětí a také definice majetkových vztahů mezi jednotlivými členy rodiny.“*

Parrot a Parrotová (2004, s.20) uvádějí, že úspěch manželství nespočívá v nalezení té „pravé“ osoby, nýbrž ve schopnosti obou partnerů přizpůsobit se člověku, se kterým uzavřeli manželství.

1.1 Druhy sňatku

Manželství může být uzavřeno jako občanský sňatek, církevní sňatek, také je uzavíráno registrované partnerství.

Podle Velkého sociologického slovníku (Maříková a kol.,1996, s. 590) *„legalizace „normálního“ manželství se provádí většinou sňatkem, který bývá (ne nutně) spojen s určitými rituály, jež jej předcházejí (námluvy, zasnoubení) i které jej provázejí (svatba).“*

Občanský sňatek uzavírají muž a žena po dovršení 18 let. Uzavírá se svobodným a úplným souhlasným prohlášením obou, že spolu dobrovolně vstupují do manželství. Jsou třeba svědci a platné doklady. Sňatek je uzavřen před starostou nebo jiným pověřeným zastupitelem obce. Svatbou se dává blízkému i vzdálenějšímu okolí na vědomí vznik manželství. Novomanželé deklarují okolí i sobě změnu poměrů. Svatebním ceremoniálem se stvrzuje spolužití buď v kostele, nebo na radnici. (Plaňava, 1998, s. 106-107)

Kromě občanského sňatku je u nás uznáván také sňatek církevní.

Do roku 1992 byla v zákoně o rodině upravena pouze civilní (občanská) forma sňatku. Existovala sice možnost po uzavření civilního sňatku podstoupit náboženský obřad, aby věřící snoubenci přijali svátost manželství, ale s takovým náboženským obřadem podle našeho právního řádu nebyly spojeny žádné právní následky. (<https://www.mka-nosko.cz/posts/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku/>)

V současné době má církevní sňatek tytéž právní následky a stejnou právní váhu jako sňatek občanský. Snoubenci si tedy mohou svobodně zvolit mezi jeho civilní a církevní formou.

Občanský i církevní sňatek jsou rovnocenné a mají téměř stejné právní náležitosti a důsledky. Rozdíl je ve formě ceremoniálu.

Církevnímu sňatku předchází několikaměsíční duchovní příprava, někdy dokonce kurzy pro snoubence. Sňatek je uzavřen před knězem, pastorem nebo kazatelem. Alespoň jeden ze snoubenců musí být pokřtěný a členem dané církve. Snoubenci musí uzavírat první manželství a slíbit, že „přijmou“ děti. Rozhodnou-li se snoubenci, že chtějí uzavřít nejprve občanský sňatek a poté projít ještě náboženským svatebním obřadem, zákon o rodině jim v tom nikterak nebrání. Zákon o rodině pouze stanoví, že byl-li uzavřen civilní sňatek, nemají následné náboženské obřady právní následky. Je potom věcí konkrétní církve nebo náboženské společnosti, jestli absolvování takového náboženského obřadu umožní. Výhodou této alternativy je, že veškeré právní náležitosti související se sňatkem provede úřad, který má s uzavíráním manželství bohaté zkušenosti, pomůže snoubencům s vyplňováním příslušných formulářů, zkontroluje všechny doklady a nehrozí, že by došlo k nějakému pochybení. Opačný postup, tj. že by nejprve byl uzavřen církevní sňatek, a poté ještě sňatek občanský není možný. Takový postup by neměl žádné logické opodstatnění a zákon o rodině jej výslovně zakazuje. (<https://www.mka-nosko.cz/posts/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku/>)

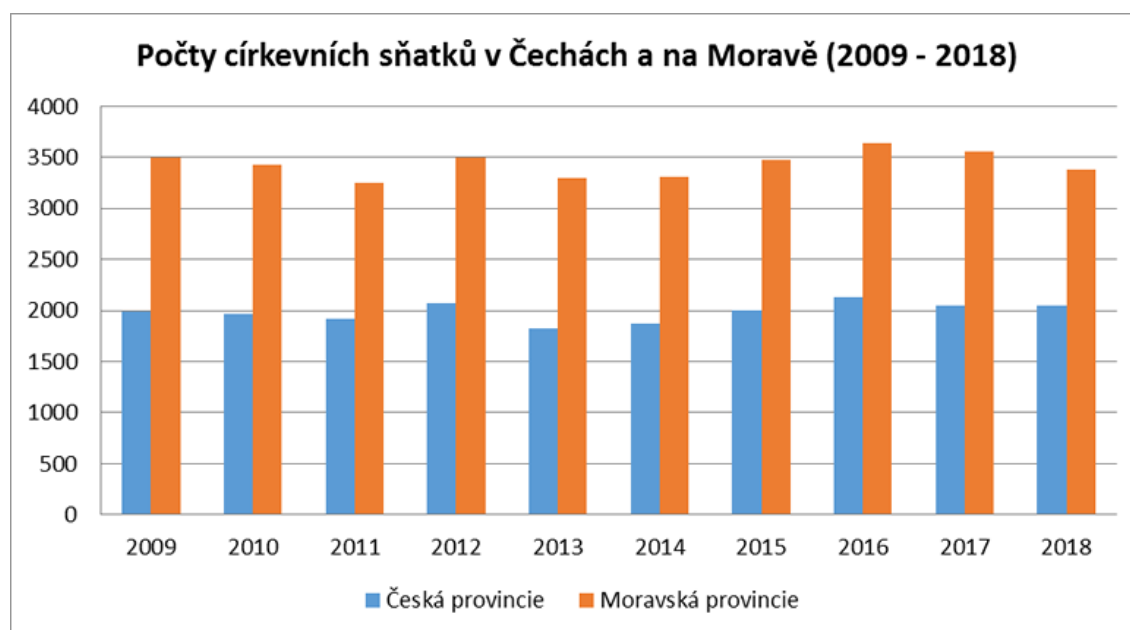
V době rozšíření křesťanství a vzniku církevních států měla církev moc nad všemi sňatky. Křesťané jako první dali zákaz sňatků s příbuznými. Církev kontrolovala chování a uspořádání mezilidských vztahů v rodině. Vztah mezi manžely definovala jako manželskou lásku. V tomto manželství se předpokládala monogamie bez erotiky.

Katolická církev nezná slovo rozvod. Hovoří se zde o zneplatnění manželství. Posuzuje se, zda vůbec právoplatně vzniklo. Lidé se obrací na církevní soud. Dosáhnout

prohlášení manželství za neplatné není jednoduché a třetina případů není uznána. Papež František v roce 2015 po staletích zjednodušil proces církevní anulace katolického manželství. (<https://www.ado.cz/arcibiskupstvi/cirkevni-institute/cirkevni-soud/prubeh-procesu-o-neplatnost-manzelstvi/>)

Níže autorka přiložila tabulku statistických údajů o církevních sňatcích v Česku v posledních letech.

Obrázek 1 : Uzavřené církevní sňatky v ČR podle ČSÚ v letech 2009-2018

Zdroj: https://www.czso.cz/csu/czso/otevrena_data

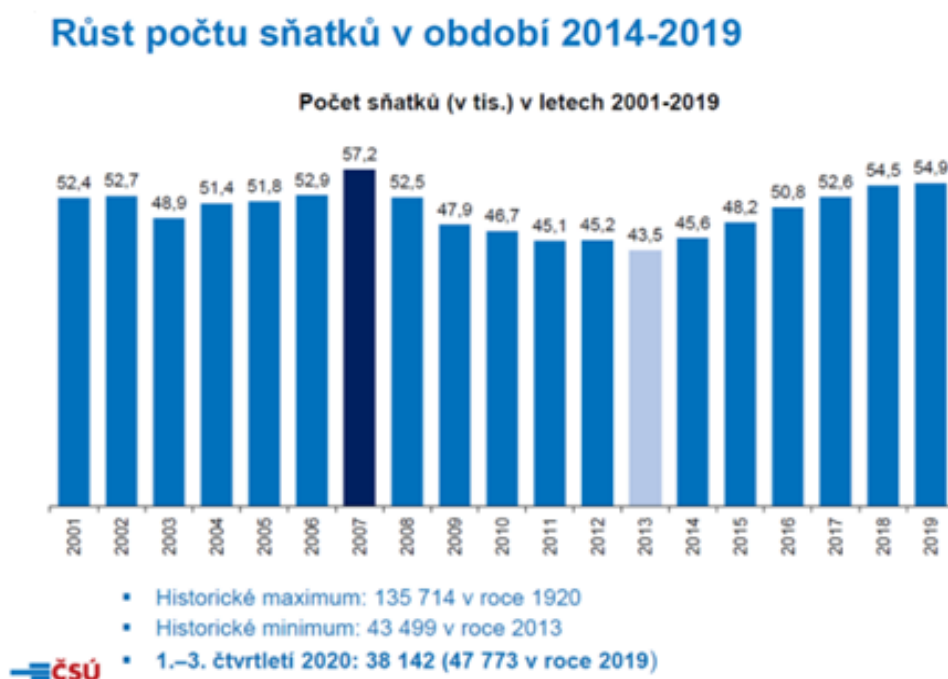
Podle statistiky je evidentní, že více církevních sňatků je uzavíráno na Moravě. V Čechách tvoří církevní sňatky zhruba polovinu počtu těchto sňatků uzavřených na Moravě. Od roku 2009 se počty sňatků uzavřených v kostele drží na stejné úrovni.

Občanský sňatek je uzavírán podle občanského zákoníku č.89/2012 Sb. je pojem manželství vymezen v části Hlava I., kde je vymezeno jako: „*trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“

Manželé mají právo zastupovat se navzájem v běžných záležitostech. Zákon mluví o tom, že manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost v takovém rozsahu, aby oběma byla zajištěna stejná hmotná a kulturní úroveň. Oddíl 2 určuje majetkové uspořádání mezi

manžely. Společné jmění podléhá zákonnému režimu, smluvenému režimu, anebo režimu založenému rozhodnutím soudu. Zákon upravuje bydlení manželů a zabývá se i násilím mezi manžely. Od §736 se zabývá vypořádáním společného jmění po rozvodu. Také dluhy vzniklé v manželství jsou zde upraveny.

Obrázek 2: Uzavírání sňatků podle ČSÚ v letech 2001-2019

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-snatecnosti-v-ceske-republice-2019>

1.2 Registrované partnerství

Registrované partnerství je společné trvalé soužití dvou osob stejného pohlaví. Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěný formou souhlasného

svobodného a úplného prohlášení těchto osob před matrikářem, že spolu vstupují do partnerství. Toto partnerství v ČR mohou uzavřít dvě dospělé osoby stejného pohlaví, alespoň jedna z nich musí mít české státní občanství a oba musí dosáhnout 18 let. Podle Sobotkové (2001, s. 148) homosexuální menšina tvoří u mužů až 10 %, u žen až 5 %. Otázku registrovaného partnerství upravuje Zákon o registrovaném partnerství, č.115/2006, platný od 1. 7. 2006.

Tento zákon dává homosexuálním párům jistotu v právním řádu ČR. Upravuje vznik partnerství, majetkoprávní vztahy, vzájemná práva a povinnosti vůči sobě i vůči státu a zrušení či zánik vztahu. Registrované partnerství se týká vzájemné péče a domácího soužití. Registrovaným partnerstvím nevzniká společné jmění manželů nebo společné nájemní právo. V případě smrti jednoho z těchto partnerů neexistuje nárok na vdovský a vdovecký důchod. Nedochozí ani k přechodu nároků zesnulého na partnera. Partnerství zaniká buď smrtí jednoho z partnerů, nebo zrušením partnerství soudní cestou na návrh jednoho z partnerů.

Partneři mají vzájemnou vyživovací povinnost, pokud ji jeden z nich neplní, soud na návrh jednoho z nich určí její rozsah. Důležité je, aby oba partneři měli podobnou hmotnou a kulturní úroveň. Stejně tak po zrušení soužití může být stanovena vyživovací povinnost vůči partnerovi, který není schopen se živit sám nebo který za rozvrat společného vztahu nemůže a byla mu zrušením partnerského soužití způsobena závažná újma.

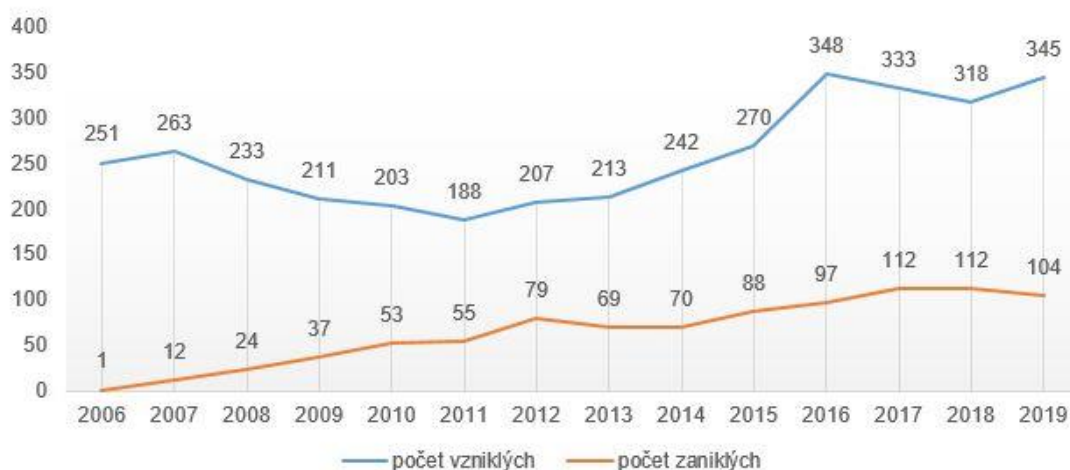
Manželé si nemusí udělovat plnou moc na každý úkon a společné jmění je výhodnější z hlediska daní. Registrovaní partneři mají podílové spoluvlastnictví nebo nabývají majetek každý zvlášť. Neexistuje právní úprava na vypořádání majetku.

Samotné postavení partnerů v rámci registrovaného partnerství má dopad na oblast trestního práva, občanského práva a práva sociálního zabezpečení. Práva a povinnosti registrovaných partnerů spočívají v zastupování, jsou povinni řešit záležitosti týkající se společných záležitostí, mají k sobě vyživovací povinnost a také po skončení partnerství může jeden z partnerů požadovat výživné. V registrovaném partnerství nevzniká ani vztah k rodině partnera. Partnerství zaniká úmrtím, prohlášením z mrtvého, změnou pohlaví nebo rozhodnutím soudu o jeho zrušení.

Pozůstalý partner dědí ze zákona stejným dílem s dětmi zesnulého. Např. ve Španělsku Portugalsku, Irsku, Rakousku a jinde jsou povolena stejnopohlavní manželství i adopce dětí. V České republice od roku 2016 společná adopce není možná, jen individuální adopce jednou osobou z páru. Zákon o registrovaném partnerství nepovoluje gay a lesbickým párům osvojit si dítě adoptí či pěstounstvím, ale partnerství pro něj není překážkou výkonu rodičovské zodpovědnosti vůči jeho dítěti nebo svěřením jeho dítěte do jeho výchovy. Podle Sobotkové (2001, s. 148) se: „*zvýšuje tolerantní přístup společnosti. Tato tolerance se netýká rodičovství.*“ Homosexuální vztahy souvisí s tématem rodiny. Např. v Nizozemí nebo Švédsku si mohou homosexuální páry osvojovat děti.

Počet registrovaných partnerství od roku 2006 stoupá. V porovnání se zaniklými svazky tvoří uzavřené svazky zhruba třetinu. Pokud jde o uzavření registrovaného partnerství, uzavírají ho jen na omezeném počtu úřadů a činí prohlášení před matrikářem. Koná se beze svědků, nemají nárok na volno, na svatbu ani na bezplatnou změnu příjmení.

Obrázek 3: Uzavřená registrovaná partnerství od roku 2006 do roku 2019

Zdroj: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/zname-nezname-registrovane-partnerstvi-statistiky-rp-v-cesku-po-14-letech#.YIm4P2og0fE.gma>

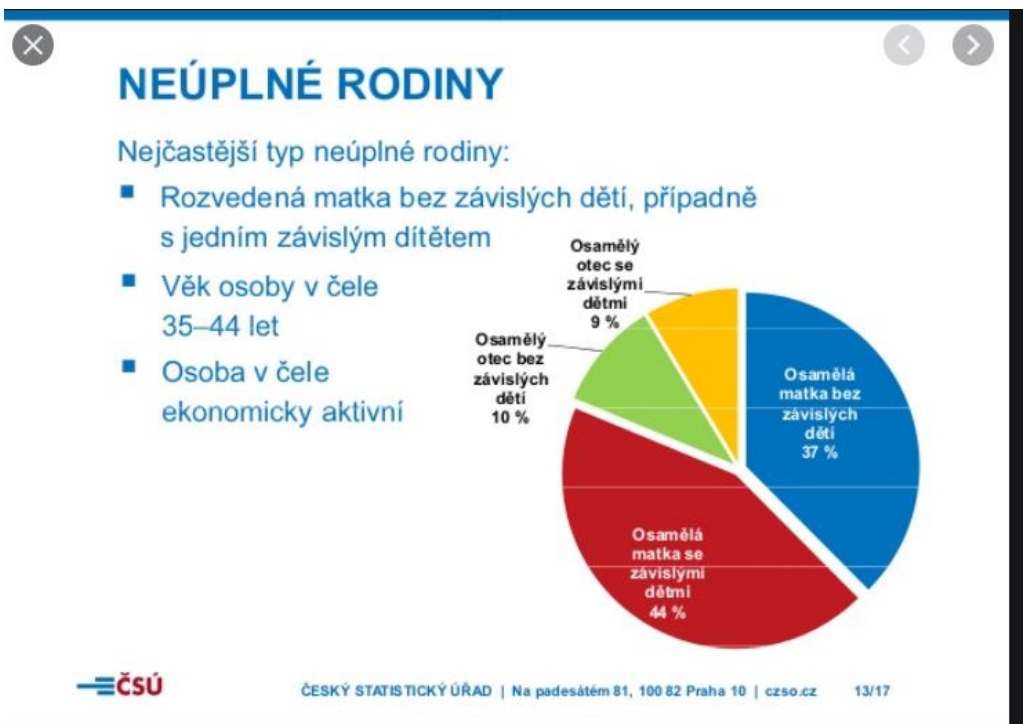
V diplomové práci je zmíněn ještě jeden životní styl, který se v ČR v posledních letech rozšiřuje, a to sice singles, který ale není párový a z toho důvodu není zařazen do zkoumání.

1.3 Nesezdané soužití

Nesezdané soužití je dlouhodobé soužití muže a ženy bez sňatku. Historický, církevně-právní název soužití muže a ženy, které se podobá manželství, ale bez uzavřeného sňatku, byl konkubinát. Ještě v minulém století byl tento způsob soužití společensky nepřijatelný. Od 70. let však došlo v Evropě k legitimizaci nemanželských dětí, antikoncepčních prostředků a mimomanželského a předmanželského sexu. U nás až v 90. letech minulého století. Mnoho párů dává přednost soužití bez oddacího listu. Považují to za alternativu k tradičnímu manželství, které nemají v úmyslu uzavřít. Nesezdané soužití volí lidé, aby se mohli snadněji rozejít. Někdy si partneři myslí, že je tato forma soužití stabilnější než manželství. Může to být zapříčiněno i porozvodovou nedůvěrou. Volba této formy soužití se liší podle regionů, podle vzdělání, podle náboženské víry, podle věku a hmotného zabezpečení. Umožňuje seberealizaci každého z partnerů, individualizovanou svobodu, sexuální soužití. Od 90. let této varianty partnerství přibývá. Může to být i pevné soužití. Nedá se však předpokládat, že vztah, který projde manželstvím na zkoušku, je lépe připraven na manželství. Náš právní řád zná pojem „partner“ pouze v souvislosti s registrovaným partnerstvím. Přestože u nás nebylo nesezdané soužití právně upraveno, zákon zakotvuje práva a povinnosti vyplývající ze svazku. Nesezdanému páru přísluší práva a povinnosti osob žijících ve společné domácnosti. Jedná se o zákon č.89/2012 Sb. občanského zákoníku. Vzájemná vyživovací povinnost druh a družky není stanovená. Ale podle zákona o nemocenském pojištění zaměstnanců, druh a družka se považují za rodinné příslušníky pro účely nároku na peněžité dávky nemocenského pojištění. Dále jsou druh a družka společně posuzované osoby v zákoně o státní sociální podpoře či zákoně o životním minimu, pokud žijí ve společné domácnosti déle než 3 měsíce a společně uhrazují náklady na své potřeby.

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

Obrázek 4: Neúplné rodiny s dětmi

Zdroj: <https://www.slideshare.net/statistickyurad/sloen-domcnost-2013>

I když se dvojice na nesezdaném soužití shodnou a vyhovuje jim, většinou jeden z nich by byl ke sňatku více ochotný, častěji žena. Rozdíly jsou v názorech mezi pohlavími, pro ženy je sňatek významnější. Mají oddělený majetek, společně koupené věci mohou mít ve spoluvlastnictví. Pokud spolu dva v nesezdaném partnerství čekají dítě, na matrice může matka nechat zapsat partnera jako otce souhlasným prohlášením rodičů nebo pokud se neshodnou, matka se musí obrátit na soud.

Pro případ smrti může partner přenechat druhovi svůj majetek, s výjimkou nepominutelných dědiců, což jsou děti. Záleží také na tom, jestli žili ve společné domácnosti alespoň rok. V případě, že jsou nesezdaní partneři v nájmu a jeden zemře, druhý z partnerů nebude mít na byt nárok. Záleží na tom, kdo nájemní smlouvu uzavřel. Ten druhý musí byt opustit. Dědí buď ze zákona, nebo z důvodu pořízení pro případ smrti.

Pokud máme označit pojmy používané v textu zákonů, v případě nesezdaného soužití budou pro sebe muž a žena obvykle představovat osobu blízkou ve smyslu § 22 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen „občanský zákoník“). Platí

totiž domněnka, že osobami blízkými jsou i osoby, které spolu trvale žijí. Za osoby blízké budou považovány i podle předpisů trestního práva, neboť se jedná osoby v poměru obdobném poměru rodinnému a újmu, kterou by pocítovala jedna z nich, by druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.

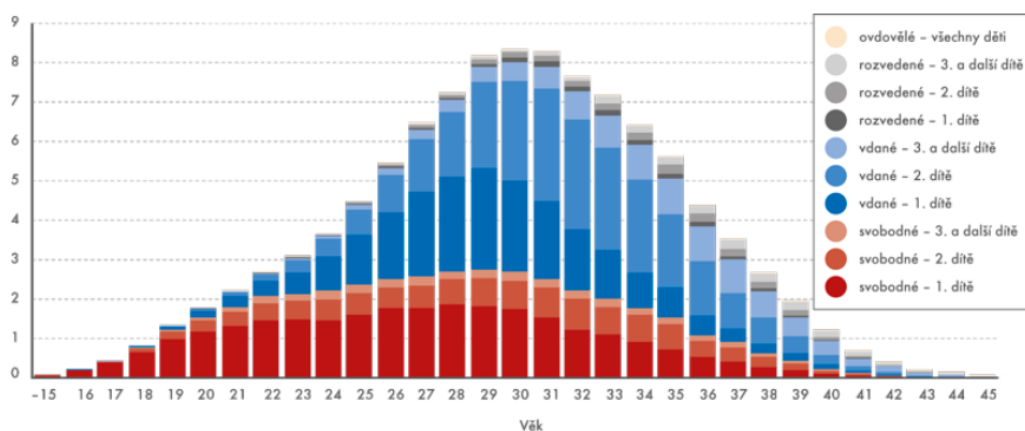
Dále nesezdanému páru přísluší práva a povinnosti osob žijících ve společné domácnosti. Pojem společná domácnost již občanský zákoník oproti dřívější úpravě nedefinuje, lze však očekávat, že se bude nadále vycházet z obvyklých kritérií, tj. trvalé spolužití a společné uhrazování nákladů na své potřeby. Lze najít i pojem „druh“ a „družka“, který se objevuje v předpisech upravujících sociální zabezpečení, aniž by byl nějak přesněji vymezen. Postavení dětí narozených v manželství i mimo něj je zásadně stejné a toto právo je zaručeno i v Listině základních práv a svobod. Práva a povinnosti rodiče ve vztahu k dítěti jsou zaručena bez ohledu na skutečnost, zda rodiče jsou či nejsou sezdáni. V některých situacích však jisté právní rozdíly vyvstanou.
<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

Nesezdaných párů od 90. let přibývá, ale toto soužití nenahrazuje manželství.

/

Obrázek 5: Děti narozené mimo manželství

Počet živě narozených dětí podle věku rodičky, pořadí a rodinného stavu, 2013 (v tis.)

Zdroj: <https://www.statistikaamy.cz/2015/01/19/spolu-s-detmi-ale-bez-oddaciho-listu/>

1.4 Výběr životního partnera

1.4.1 Hodnoty v manželském svazku

Manželská láska je univerzální způsob uspořádání vztahu mezi manžely, ve všech dobách a ve všech společnostech. Pro většinu lidí je ideálem život v páru a pro mnohé je to život manželský. Osobnost se ale časem vyvíjí. Vstup do manželství a rozvázání manželství je velký krok a manželská láska je proměnlivá. V tomto ohledu má

odkládání manželství svá pozitiva. Při hledání ideálního životního partnera je nutná vyzrállost. V opačném případě dochází k rozpadu vztahu.

Hodnoty, které by měly stále v manželství přetrvávat, je láska, věrnost, vzájemná úcta a pomoc, opora, vzájemná důvěra, umění vzájemné komunikace, současně ale dostatek tolerance k tomu, abychom si udrželi osobní svobodu a individualitu. Pokud má být vztah rovnoprávný, manželé se musí respektovat v mnoha směrech.

Láska má v životě člověka významné místo. Z pohledu křesťanství má manželská láska vycházet ze srdce, to znamená, že druhého člověka milujeme bez výhrad, respektujeme ho a máme k němu úctu.

V Bibli je řečeno: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj*,“ to už ale z pohledu manželské občanské smlouvy dvou stran neplatí, každá z nich může tuto smlouvu bez větších problémů vypovědět. (Možný,2006, s. 22)

Věrnost by měla znamenat dostát svým slibům, svému přesvědčení. Je spojena s osobními vztahy k rodičům, dětem, manželům, přátelům. Jde o rozhodnutí setrvat s určitou osobou nebo být věrný nějaké hodnotě. Vyžaduje důvěru.

V křesťanské etice představuje podmínku upřímného vztahu, což mimo jiné znamená pěstovat důvěrný vztah k jedinému partnerovi. (Feldmann,1998, s.49)

1.4.2 Výběr partnera

Pro nezralé je důležitá tělesná krása a přitažlivost, vtip, zamilovanost apod. Máme tendenci posuzovat podle vzhledu, náš zevnějšek cosi signalizuje. Vzhled a fyzická přitažlivost - i když víme, že je to chyba, stejně nás to ovlivňuje. Nezralost, nedostatek odpovědnosti, hospodářská závislost a další faktory pak vedou k rozpadu vztahu. Na rozdíl od temperamentu povahové vlastnosti nejsou vrozené, lze je přeučit. Byla by však propastná chyba myslet si, že někoho předěláme. (Plaňava,1998, s.139)

Vybírat bychom měli podle podobnosti v životních hodnotách, cílech, stylu. Měli bychom mít podobné životní zkušenosti, kulturní vzorce i naše původní rodiny by si měly být podobné. Velký vliv má, jestli jsou oba partneři z města či vesnice, jestli vyrostli v paneláku či domku.

Možný (2006, s.42) říká, že bychom měli nejprve zjistit, jaká je původní rodina, jak byly rozdělené role v domácnosti, jaké jsou její postoje a hodnoty, jak fungovala, např. kdo řídil rodinné finance. Původní rodina má nás silný vliv a formuje naše postoje a povahu. Pokud nechceme být jako oni, buď uděláme pravý opak anebo mimoděk sklouzneme do odmítaného modelu. Dále národy a kultura ve které jsme vyrostli má obrovský vliv na partnerské soužití. To všechno bychom měli před manželským nebo partnerským soužitím zvážit.

Jakého muže tedy nejčastěji chtějí ženy? Podle Nováka (2016) chtějí ženy muže fyzicky přitažlivého, úspěšného, imponujícího, vyrovnaného, který má málo záporných vlastností, je z podobné rodiny a podobného věku, podobného vzdělání, má podobné cíle,

názory a hodnoty, pozná naše touhy a ve všem vyhoví, dává najevo lásku a respektuje naše emoce, povídá si s ní, není žárlivý ani hysterický a rozumí si spolu v intimním soužití. Má být pracovitý, hodný, dbát na sebe.

Muži si zase nejčastěji přejí ženu dostatečně atraktivní partnerku, zdravou, bez povahových a temperamentových extrémů, bez závislosti na lécích apod., ze spořádané rodiny podobné té jejich, která má podobné zájmy a postoje, sdílí podobné hodnoty, dává prostor jeho zájmům, rozumí si vzájemně v oblasti sexu, je dobrá hospodyně, je tolerantní, zvládá běžné starosti a nezatěžuje ho s nimi, poskytuje mu obdiv a uznání.

1.5 Sociologie partnerských a manželských vztahů

V poradenství praktikující experti konstatují, že stav společenského vědomí ve věcech manželské lásky je velmi špatný. (Novák, 2016, s.86). Také dnes se předpokládá vzájemná láska mezi mužem a ženou v manželském vztahu, v rodinném vztahu. Není však pravda, že oba očekávají od manželství to samé.

Klesající sňatečnost a stoupající rozvodovost dokazují, že manželství je stále méně oblíbené. Mladí očekávají od manželství mnohem víc než minulé generace. Manželství se dříve uzavíralo jen kvůli rodům a majetku. Teprve osvícenectví vytvořilo předpoklad pro ideu vzájemného výběru podle lásky mezi snoubenci. Uzavírání sňatků v naší zemi od poválečných let do konce 60.let, můžeme rozdělit do třech období.

V první etapě bylo uzavíráno hodně sňatků. Hranice plnoletosti byla v té době posunuta na 18 let. V té době byly novomanželům poskytovány výhody, stát podporoval mladé rodiny. V druhé etapě, která byla v letech od konce 60. let do začátku 90.let 20.stol. také charakterizována vysokou sňatečností. Mladí uzavírali manželství krátce po dvacátém roce. Tato skutečnost se projevila např. vysokou porodností.

Lidé narození v 70.letech měli životní start po roce 1989. Otevřely se nové možnosti, nové životní dráhy, širší možnost uplatnění vzdělání a zvýšil se počet nesezdaných soužití, zvýšil se počet lidí bez partnera.

Jak bylo řečeno, lidé před rokem 1989 považují za ideální mít děti kolem dvaceti let a pak se teprve věnovat práci, když děti odrostou. Názory na ideální věk rodičovství se

liší i podle představ o počtu dětí. Pokud chtějí početnou rodinu, orientují narození prvního dítěte do nižšího věku. Podle Chaloupkové a kol. (2010, s.113) poslední etapa trvá od počátku 90.tých let. Je pro ni charakteristický velký pokles počtu sňatků a zvyšování věku snoubenců. V ČR od 90.tých let 20.stol. se také zvyšuje věk matek při narození prvního dítěte. Představy o ideálním věku mateřství a otcovství se liší podle vzdělání, věku, životních zkušeností, a rozdílnými představami. Lidé, kteří měli děti před rokem 1989 považují za ideální mít děti kolem 20 let. Také lidé s nižším vzděláním se stávají rodiči v nižším věku.

1.5.1 Sociální role

S přechodem do dospělosti přebírá člověk sociální role, jejichž výkon je spojován se statusem dospělého. V obecném povědomí jsou se vstupem do dospělosti spojeny tyto důležité momenty: ukončení studia, nástup do zaměstnání, odstěhování se od rodičů, vstup do manželství, založení rodiny. Podle Chaloupkové a kol.: „V souvislosti s proměnami hodnotových orientací a změnami rodinného chování se proces vstupu do dospělosti mění. Chaloupková a kol., (2010, s.116)

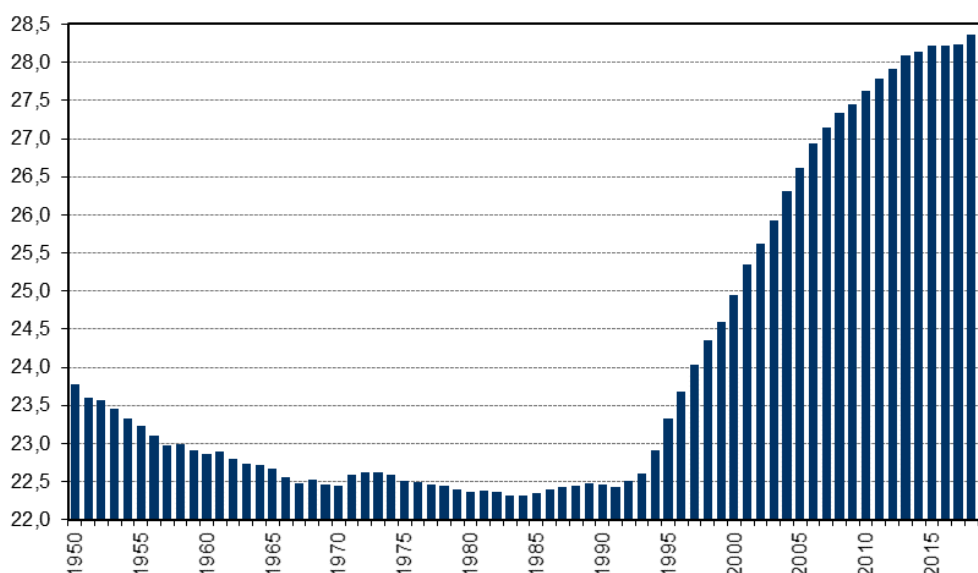
Jednotlivé evropské země se liší v tom, kdy opouští rodiče, nastupují do prvního zaměstnání a zakládají rodinu Podle studií je to ve východní Evropě u žen 25let a u mužů 28let. V západní Evropě je to ještě později.

Prodlužování doby studia je dokladem toho, že ve vyspělých zemích se období mezi adolescencí a dospělostí prodlužuje. Tito lidé už nejsou tak závislí na rodičích, mají větší možnost vlastního rozhodování, ale studují a oddalují přijetí role dospělých. Tito mladí jsou zaměřeni na sebe, nejsou ochotní plánovat a přijímat dlouhodobé závazky. Dnes je velké množství starších matek. Tyto ženy jsou v lepší kondici než tomu bylo dříve. Na přelomu 20.-21.stol. jsou časté porody po 35.tém roce. Starší matky popisují pocit větší emocionální připravenosti a zralosti. Mají větší sebedůvěru, sebekontrolu a pocit autonomie. Již dosáhli životní cíle. Důvodem odkládání mateřství je vyšší vzdělanost, větší životní možnosti a budování kariéry. Rodičovství přináší osobní naplnění, pokračování rodu, vytváří nový vztah k partnerovi a vztah k jiným rodinám. Pokud se páry dobrovolně rozhodnou pro bezdětnost, bývá to z obavy, že nebudou dobří rodiče anebo proto, že nechtějí přivést děti do této doby. Naopak neplodnost s sebou přináší pocit

ztráty kontroly nad životními plány. Mateřství je považováno za samozřejmou součást životního plánu žen. Nejbližší okolí vyvíjí tlak na udržení rodinné linie nebo představují pro mladý pár přijatelný model rodičovství. V následujícím grafu je doloženo, jak v posledních 70 letech bylo odkládáno narození prvního dítěte. Obvyklá je předmanželská sexuální zkušenost. Partneri se automaticky navzájem nepovažují za potenciálního otce či matku svých dětí. Často je intimní partner dokonce považován za nepřijatelného pro výchovu potenciálních dětí. Chaloupková a kol., (2010, s.117)

Obrázek 6: Průměrný věk prvorodiček

Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2019

Zdroj:<https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-dite-v-letech-1950-2019>

Při odsunutí rodičovství do vyššího věku hrozí, že už nebudou ochotni měnit životní styl, život bez dětí, opouštět kariéru nebo se na to zdravotně necítí. Rodičovství jako hodnota zůstává pozadu za citovým trvalým partnerským vztahem.

2 RODINA

2.1 Rodina z historického pohledu

Rodina existovala už hluboko v historii. Nelze získat spolehlivé podklady o tom, jak tenkrát vypadala. Možný (1999, s.63) uvádí, že v Čechách až do rozpadu Rakousko-Uherska vycházely všechny úpravy rodinného práva z práva církevního. Česká rodina byla katolická rodina. Lidé se brali mladí a měli větší počet dětí. Zajímavé je, že podle Možného (2006, s.25) „tradiční rodina“ nikdy neexistovala.

1. 6. 1811 vyhlásil císař František I. patentem č. 946 Sb. Platná pro všechny země rakouského císařství. První novela proběhla z nařízení císaře Františka Josefa I. roku 1914. Upravovala mimo jiné *péči o nezletilce v otcovské moci, péči o děti po rozvodu nebo rozloučení manželství a postavení nemanželských*. Dále *dědické právo a poručenství*. Ve třetí novele z roku 1916 se rodiny a manželství týkala změna v úpravě *dědického práva a popření manželského původu dítěte*.

Dlouho přetrvávala podřízenost všech členů domácnosti muži, manželovi, otci, hlavě rodiny a hospodáři v jedné osobě. Ten rodinu živil a řídil. Žena se starala o domácnost a děti a byla od společnosti zcela odříznuta. Od konce 19.stol. zasahuje stát různými způsoby do života moderní rodiny. Prostřednictvím zákonů reguloval rodinný život, např. zákony o sociálním zabezpečení, antikoncepci, rodině, aj.. Změny přinesl až rok 1949. Národní shromáždění republiky Československé vyhlásilo zákon o právu rodinném č.265/1949 Sb., a provedlo změny v oblasti manželství a rodiny. Hlava I. se týkala manželství, Hlava II. Rodičů a dětí a Hlava III. poručenství. Od roku 1963 se rodinné právo řídilo Zákonem o rodině č.94/1963 Sb. Tento zákon platil až do 1. 1. 2014, kdy byl nahrazen zákonem č. 89/2012.

Rodiny se mohou dělit na dvou nebo vícegenerační. Dnešní vícegenerační rodiny dnes sdílejí bytovou domácnost, ale mají nezávislé příjmy a samostatný rozpočet. Z ekonomického hlediska však tvoří celek, protože sdílejí náklady na bydlení, údržbu a dlouhodobé investice.

Dnešní rodiny jsou někdy označovány za postmoderní. Matoušek (2003, s.182) říká, že : „*Postmoderní rodiny nejsou zakládány kvůli potomkům a rozšíření majetku, ale pro*

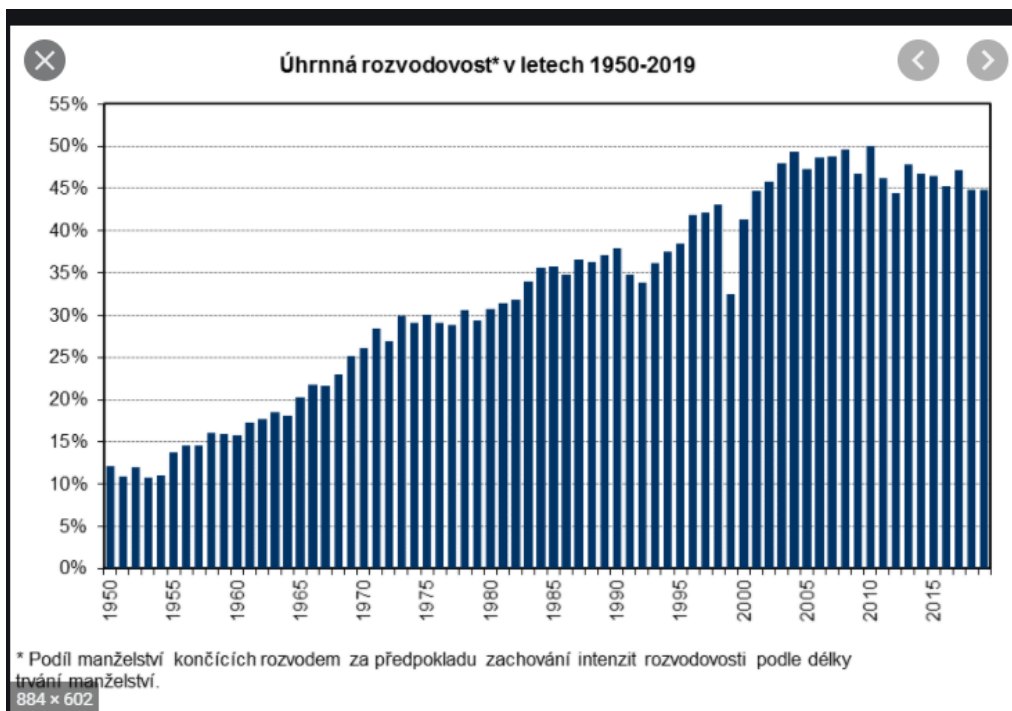
citové uspokojení potřeb partnerů. Což ale znamená, že stabilita rodiny je určena pevností vztahu. Dítě se stalo citovou a ekonomickou investicí a partneři zvažují, zda dítě počít.“

Jak již bylo řečeno, až do rozpadu monarchie a vzniku 1.republiky vycházelo z práva církevního. 1.6.1811 vyhlásil císař František I. patentem č.946 Sb. Platná pro všechny země rakouského císařství. První novela proběhla z nařízení císaře Františka Josefa I. roku 1914. Upravovala mimo jiné *péči o nezletilce v otcovské moci, péči o děti po rozvodu nebo rozloučení manželství a postavení nemanželských. Dále dědické právo a poručenství.* Ve třetí novele z roku 1916 se rodiny a manželství týkala změna v úpravě *dědického práva a popření manželského původu dítěte.*

2.2 Současná česká rodina a její znaky

Znaky současné české rodiny jsou podle Gillernové, Kebzy, Rymeše a kol.,(2012,s.106) nízká stabilita rodiny, krátká trvalost vztahu, dvoukariérovost rodiny, přenechávání výchovy institucím a odkládání rodičovství a také to, že rodina má díky vysokému tempu málo společných prožitků, chybí společně vykonávané činnosti, dochází k poklesu soudržnosti rodiny a stírají se mužské a ženské role. Toto tvrzení dokládá fakt, že ČR se řadí mezi země s nejvyšší rozvodovostí.

Obrázek 7: Stav rozvodovosti v ČR v letech 1950-2019

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2019>

Podle grafu od roku 2001 do roku 2010 počet rozvodů stoupal, rok 2010 byl vrcholem a poté zvolna klesá.

Gillernová, Kebza, Rymeš a kol.(2012, s.207) uvádí že, globalizace způsobuje změny ve všech oblastech našeho života. Češi, podobně jako další Evropané, dnes vedou uspěchaný život, ve kterém tlaky z pracovního a rodinného prostředí směřují často k potížím se sladováním obou oblastí. Pracovně-rodinný konflikt je konfliktem rolí. Snaha o obstání v roli jedné znemožňuje řádné plnění povinností ve druhé roli. Konflikt je dán omezeným množstvím času, který když věnujeme práci, ubírá z času, který je možné dát rodině .Stejně tak problémy v osobním životě, neshody s partnerem, s dětmi či rodiči se narušují pracovní výkon. Z obavy ze ztráty pracovního místa jsou zaměstnanci často ochotni dostat ze sebe maximum, aby o práci nepřišli a často je obětí právě soukromý život. V nejrozvinutějších zemích Evropy i v ČR dochází ke změně hodnot. Ovšem je nutné rozlišit oblasti s vysokou nezaměstnaností a naopak lokality se zaměstnaností vysokou a nadprůměrnými příjmy. Tam, kde je zaměstnanost vysoká a příjmy nad průměrem lidé dávají důraz na kvalitu života. Upřednostňují rodinu a pokud mají

možnost výběru, dají přednost zaměstnání, které jim pomáhají naplňovat jejich potřeby. Kde je nezaměstnání, lidé se snaží vyhovět požadavkům zaměstnavatelů. Pak se stává, že práce a rodinný život je neslučitelná. Příčiny vzniku pracovní-rodinného konfliktu, širší společnosti nebo mohou vznikat prostřednictvím volby způsobu trávení volného času. Patří sem počet dětí, jejich věk, dále primární odpovědnost za péči o domácnost, partnerova pracovní doba, závazky spojené se zvyšováním kvalifikace apod. Velký vliv má i rodinná kultura, která představuje očekávání blízkých osob, jak má jedinec přistupovat k nepracovním povinnostem. Jde třeba o přerozdělení odpovědnosti za výchovu dětí či domácností.

2.2.1 Smíšené rodiny

Často se dnes setkáváme výchovou dítěte ve dvojjazyčném rodinném prostředí nebo se střetávají dvě odlišné kultury a dva odlišné typy výchovy. Dítě si osvojuje jazyk, kterým se na něj mluví, vzorce chování a kulturní vzorec. (Gillernová, Kebza, Rymeš a kol., 2012, s. 97)

Oficiální data hovoří o tom, že od roku 1995 české ženy často uzavírají manželství s cizinci. Obvyklé jsou také vztahy na dálku. Děti z tzv. smíšeného manželství mají výhodu poznání obou kultur, ale může to přinést i výchovné problémy. Nejčastějšími cizinci u nás jsou Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Číňani a Rusové. Liší se mentalitou, zvyky i tradicemi. Např. Vietnamci jsou kolektivistická kultura a zájmy komunity jsou nadřazeny zájmům jedince, na rozdíl od nás. Podle údajů imigračního oddělení je třetina celkového množství migrantů soustředěna na území sedmi nejbohatších zemí světa. (Německo, Francie, Velká Británie, Itálie, Kanada, USA a Japonsko).

Podle publikace Gillernová, Kebza, Rymeš a kol., (2012, s. 105) je sloučení rodiny je také jedním z důvodů pro žádost o vstup do České republiky a udělení povolení k pobytu. Cílem vlády České republiky je napomáhat cizincům, kteří dlouhodobě legálně po-bývají v České republice, v jejich integraci do společnosti. Mimo jiné je kladen důraz na respektování a podporování jejich rodinného života. Hlavní nástroj podpory rodin cizinců spočívá především v legislativní úpravě slučování rodin, která vychází z mezinárodních závazků České republiky. Slučování rodin je cele zaměřeno přímo na podporu instituce rodiny, nikoli jen jednotlivých osob.

2.3 Funkce a význam rodiny

Význam rodiny můžeme definovat z pohledu její funkce ve společnosti. Funkce rodiny spočívá v uspokojování potřeb svých členů a společnosti na všech úrovních, předává základní materiální a duchovní hodnoty a vytváří generace, je to první místo, kde se dítě socializuje, vyvíjí se jeho osobnost a utváří se vztahy k ostatním, cílem rodiny také je chránit své členy. Rodina také zajišťuje ochranu a bydlení. Má rozhodující vliv na vývoj dítěte. Je nenahraditelná v emocionální funkci.

Původní význam slova byl ve středověku jiný. Na jedné straně označoval velkou domácnost a na druhé společenství lidí žijících pod jednou střechou a podléhali jedné autoritě, hlavě rodiny. Tato představa vychází např. z bible a přetrvala do první poloviny 19.stol. Do rodiny zahrnoval všechny žijící v domě, tedy i služebnictvo.

Druhé pojetí pochází od šlechty, později z vládnoucích tříd, chápe rodinu jako rod. Tedy všechny pokrevní příbuzné. Ve společenském vědomí vyšších vrstev byla rodina chápána jako zájmová skupina vzájemně se podporujících domácností a osob. Jsou často územně i sociálně vzdálené, podpora může být každodenní i jen občasná, vyznačující se vzájemnou loajalitou nebo rivalitou. Matoušek, (1997, s. 27)

Podle Matouška (1997, s.29) je rodina místem, kde dochází k uspokojování nebo naopak frustrování citových potřeb, k přerozdělování ekonomických hodnot. Stává se místem konzumu a rekreace.

Rodina je základním lidským společenstvím, pro které je charakteristické, že její členové bývají spojeni pokrevními a emocionálními pouty, vytvářejí si k sobě vztah, nacházejí společné útočiště v místě, které se stává domovem. (Matoušek, 2003, s.187). V té tradiční bylo základem přivést na svět potomka a dát mu péči. Má funkci biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, což je hmotné zabezpečení rodiny, sociálně-psychologickou, to je citová výchova, pocit bezpečí, rozvíjení schopnosti. Dále sociálně-výchovná funkce je osvojování si návyků chování ve společnosti. Dítě si osvojuje vztahy s rodiči i ostatními, učí se respektovat autority. Matoušek (1997, s.29-32) uvádí, ve shodě s dalšími autory, že rodina si svoji výchovnou funkci drží ve větší míře vůči nejmenším

dětem. Později dochází k přenosu odpovědnosti na stát prostřednictvím zařízení, např. předškolních a školních zařízení.

Rodina je více vnímána jako zdroj naplňování potřeb jejích členů a ne jako prostředek zachování rodu, zajištění potřeb a výchovy dítěte. psychologické aspekty změn v české společnosti. ČR se zařazuje mezi země, kde převládá zájem o individuální kvalitu života každého jednotlivce. Stát je sám schopen se postarat o jednotlivce, pokud rodina nemůže. Tím není kladen takový tlak na ekonomickou funkci rodiny. Za to emocionální funkce rodiny je nenahraditelná. Vytváří postoje k světu, blízkému okolí a sobě. Fungující rodina bývá první sociální skupinou, ve které se dítě učí osvojovat různé činnosti, přejímá sociální role, rodina mu zprostředkovává normy a hodnoty společnosti, které pak přijímá za své. „Rodinu charakterizuje vzájemné sdílení životního času a životního prostoru vychovatelů a dítěte. Je předpokladem pro učení a vzdělávání, které bychom mohli označit jako ‚školu života‘, tj. učení nápodobou, učení identifikací, učení přitažlivými vzory, společnou činností, soužitím. Vychovatelé v rodině roli otce a matky zpravidla nehrají, ale tuto roli žijí – jsou v ní. Sdílen je konkrétně naplněný čas a konkrétně naplněný prostor.“ (Matějček, 1992, s. 31) Dítě pro svůj zdravý vývoj potřebuje žít s oběma rodiči každý den.

Emocionální funkce rodiny obsahuje potřebu zázemí, přijetí, podpory a pomoci, potřeba klidu a uvolnění, sdílení zážitků, společné historie, společně strávený čas. V tomto smyslu je rodina nezastupitelná. Říká se, že rodina je zrcadlem společnosti.

Současná rodina má mnoho možností partnerského a rodinného soužití. Například : soužití biologických rodičů a jejich dětí, soužití rodičů adoptivních či pěstounských a získaných dětí, soužití partnerů rozhodnutých nemít děti, soužití bezdětných manželů bez možnosti mít vlastní biologické potomky přirozenou cestou, soužití bezdětných manželů z důvodu tzv. nekonzumovaného manželství; rodiče, kteří žijí bez vlastních biologických dětí, protože nebyli ochotni nebo schopni postarat se o jejich potřeby a děti jim byly odebrány; žena, která se rozhodne vychovávat dítě sama a partnera o narození dítěte úmyslně neinformuje, homosexuální nebo lesbické dvojice pečující o dítě jednoho nebo obou z partnerů.

Rodina je základním lidským společenstvím, pro které je charakteristické, že její členové bývají spojeni pokrevními a emocionálními pouty, vytvářejí si k sobě vztah, nacházejí společné útočiště v místě, které se stává domovem. (Matoušek, 2003, s.187)

Podle Možného (2002, s.13-18) *Rodina představuje soukromý prostor .V povědomí veřejnosti a podporovaná veřejností je představa domácnosti tvořené mužem, ženou a jejich dětmi. Rodina se zakládá narozením prvního dítěte. Většinou slovem rodina označujeme manželský svazek s dětmi.*

Možný (1999, s.14) uvádí, že: „Už Konfucius byl přesvědčen, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu. Uspořádání rodiny, respektování hlavy rodiny napodobovalo uspořádání společnosti, respektování panovníka.“

Až do rozpadu monarchie a vzniku 1.republiky vycházelo z práva církevního. Dnes je rodinné právo upraveno Občanským zákoníkem roku 2014, což je zákon č.89/2012 Sb.

2.3.1 Význam rodiny ve společnosti

Postmoderní rodiny nejsou zakládány kvůli potomkům a rozšíření majetku, ale pro citové uspokojení potřeb partnerů. Což ale znamená, že je stabilita rodiny je určena pevností vztahu. Dítě se stalo citovou a ekonomickou investicí a partneři zvažují, zda dítě počít. (Matoušek, 2003, s.182)

Gillernová, Kebza, Rymeš a kol,(2016,s.212) Důležitou podporou rodin jsou prorodinná opatření ze strany zaměstnavatelů a státu. Jde o slad'ování pracovního a rodinného života.

Tento trend však nelze uplatňovat tam, kde je vysoká nezaměstnanost a nízká úroveň platů, protože u zaměstnanců v těchto lokalitách je nejdůležitější udržet si práci.

Potíže se slad'ováním práce a soukromí se mohou promítat do oblasti pracovní i osobní, zejména pokud jde o spokojenost s nimi. Když je na zaměstnanec kladen v práci příliš velký tlak, odráží se to v soukromí. Konflikt rolí se promítá i do každodenního života.

Někdo si bere práci večer domů, dodělávat ji o víkendech anebo je stále k dispozici na telefonu či e-mailu.

Naopak rodinné role, většinou ženské, jsou ovlivněné počtem dětí, jejich věkem, dále primární odpovědností za péči o domácnost a partnerovou pracovní dobou. Velký vliv na sladění rolí má i rodinná kultura, která představuje očekávání blízkých. Někdy je třeba přerozdělit odpovědnosti za výchovu dětí či domácnost.

Muži i ženy prožívají pracovní-rodinný konflikt v podobné intenzitě, odlišně. Prorodinná opatření využívají odlišně. Zatímco ženy je obvykle využívají pro sladění pracovních a rodinných povinností, muži je využívají ke sladění práce a vzdělávání či další výdělečné činnosti, ne pro rodinné účely.

V prvních letech po revoluci v roce 1989 se v ČR v této oblasti angažoval stát spolu s odbory a zaměstnavateli. V současné době se již hlavní odpovědnost přesouvá na zaměstnavatele. Ale zaměstnavatelé i zaměstnanci projevují malý zájem o nové formy zaměstnávání. Jedním z největších rozdílů mezi západní Evropou a ČR je minimální využívání zkrácených úvazků. Důvodem jsou nízké mzdy a to, že jsme zvyklí pracovat na plný úvazek. Kratší úvazky znamenají také zpomalení pracovního postupu. Využívají ho spíše pracovníci s nižší kvalifikací. Částečné úvazky uplatňují nejvíce v Nizozemí, kde je touto formou zaměstnáno více než 75 % žen, a také v Dánsku a ve Velké Británii.

2.4 Zákon o rodině

Právní úprava je součástí Občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., část druhá, rodinné právo. Má tři hlavy. Hlava první je manželství, hlava druhá příbuzenství a švagrovství. Hlava třetí, poručenství a jiné formy péče o dítě. Nový občanský zákoník nahradil od roku 2014 starý občanský zákoník, a to zákon č. 40/1964 Sb. Z dosavadních 131 paragrafů je to nyní více jak 320 paragrafů. Zároveň nahradil i zákon o rodině č. 94/1963 Sb.

Hlava II. Příbuzenství a švagrovství v druhém dílu upravuje poměry mezi rodiči a dítětem. V oddílu 1 hovoří zákon o určování rodičovství. Druhý oddíl se týká osvojení. Třetí oddíl se zabývá vztahy mezi rodiči a dětmi. O zvláštních opatřeních při výchově dítěte mluví oddíl 4. Oddíl 5 řeší vztahy mezi dítětem a jinými příbuznými a dalšími osobami. Dříve byla rodina definována jako manželé, rodiče a děti. Dnes je to široce popsána rodina, široké příbuzenstvo. Švagrové, prarodiče, praprarodiče, vnukové, sourozenci. Jde o široké příbuzenstvo, se kterým se ani možná nestýkáte. Zákoník chrání slabší členy rodiny a chce zajistit funkci rodiny. K opuštění rodiny musí člen rodiny

zvláštní důvod, podle zákona „důvod hodný zvláštního zřetele“, jinak musí dál přispívat na náklady domácnosti, kterou opustil.

Hlava III. Obsahuje poručenství a jiné formy péče o dítě. V díle 1. se zabývá poručenstvím, díl 2. opatrovnictvím dítěte, v díle 3 svěřením dítěte do péče jiné osoby a pěstounstvím a 4.díl ústavní výchovou.

2.5 Hodnotová orientace společnosti

Co je hodnota? Latinsky se řekne axia a znamená to cennost. Cennosti, na kterých je postavena naše společnost, závisí na výchově. Na tom, k jakým hodnotám vedeme naše děti, kterými se ony pak v životě řídí, které je charakterizují, které ony napodobují a které si nesou do života. Jestli hodnoty, které budou uznávat, budou materiální nebo duchovní. Na jakých hodnotách stojí rodina, na takových stojí stát. Celé národy se svými a vyjádřením hodnot navzájem ovlivňují a v 21.století se tyto hodnoty v rodinách a tím i státech změnil. V mnohých rodinách se klade důraz na konzum a materiální hodnoty, které převyšují ty Jednotlivé rodiny se od sebe liší podle povahy klíčového vztahu, podle představ o lásce a její realizaci. Jsou rozdíly mezi městem a vesnicí, mezi Čechy a Slováky, mezi lidmi s nižším a vyšším vzděláním.

Hodnotový vztah společnosti a jedince je obousměrný. Společnost se svým působením podílí na utváření hodnotového systému člověka a dalších společenských subjektů. Současně však jedinec reaguje na měnící se společenské podmínky a přenáší se na něj hodnotový systém společnosti. Jedná se o celoživotní interakci mezi hodnotovým systémem jedince, společenských subjektů a společnosti. Hodnoty, oproti základním potřebám představují motivaci více socializovanou a kultivovanou.

Hodnotový systém jedince a společnosti se může vyvíjet v protikladu s hodnotovými preferencemi státu. Avšak základ všech hodnotových systémů je ve společnosti a jejím systému hodnot. (Sak, 2000, s.65)

Sak (2000,s.-66) říká: „ *Vztah mezi společenským hodnotovým systémem a dalšími hodnotovými systémy lze symbolicky vyjádřit jako vztah mezi oceánem a vlnami. V rámci oceánu a jako jeho součást vznikají vlny, které opět zanikají.* “

Sak ve své publikaci (2000, s.86) zkoumal proměnu hodnot české mládeže od roku 1984 do roku 1996. Některé hodnoty byly spojeny se sociální komunitou, jiné jsou ovlivněny věkem, jiné stavem, velikostí lokality, náboženstvím, atd. Výkyvy ve výsledcích hodnot souvisí také se společenskou situací. Jak říká Sak,(2000,s.94)hodnotový systém české společnosti není izolovaný, je v hodnotové interakci s hodnotovým systémem jiných zemí. Zkoumané hodnoty u mládeže jsou téměř totožné s hodnotami jiných generací, jen se s věkem a sociální rolí, případně se společenskou situací mění jejich preference a některé hodnoty zanikají nebo je měníme za jiné. Takovými životními hodnotami jsou láska, zdraví, mír, životní prostředí, přátelství, rodina a děti, svoboda, pravda, demokracie, naplňující práce, peníze, vzdělání, kariéra, společenská prestiž, být užitečný, politická angažovanost, aj.

3 MANŽELSTVÍ A RODINA Z POHLEDU SOCIÁLNÍ ANDRAGOGIKY

3.1 Charakteristika andragogiky

Součástí andragogiky a sociální andragogiky je právní poradenství. Zvláště důležité je v oblasti manželství a rodiny.

3.1.1 Charakteristika

Andragogika je věda o vzdělávání dospělých. Andragogika jako kategorie dalšího vzdělávání dělí na několik typů: na profesní vzdělávání, zájmové vzdělávání a občanské vzdělávání. Může být formální, organizované a neorganizované. Mimo školu se odehrává další vzdělávání. Rozvíjí znalosti, schopnosti, dovednosti, a kompetencí pro uplatnění se jedince v občanském, profesním a osobním životě, jak uvádí Veteška (2016, s.107-109). Demografické a populační analýzy poukazují na to, že společnost stárne. Lidský věk se prodlužuje a společnost musí reagovat na připravit se na tento vývojový trend.

Határ (2009, s.44) říká, že demografické a populační analýzy poukazují na to, že společnost stárne. Lidský věk se prodlužuje a společnost musí reagovat na připravit se na tento vývojový trend a na efektivní řešení společenských a ekonomických problémů, což je úkol pro ekonomy, sociology a jiné profese, ale též pro andragogy. Také se, podle Palána a Langera (2008, s.62) zhoršují sociálních jistoty, roste počet nezaměstnaných, bezdomovců, zvyšuje se sociální tlak a přibývají sociální problémy. Během vývoje studijního oboru docházelo ke změnám v terminologii, i v ideové náplni.

Současná moderní andragogika postavila novodobé základy na pedagogice, filozofii výchovy a andragogice. Andragogika je považována za vědu empirickou, ale i normativní, praktickou a technologickou. Přispívá k rozvoji andragogické praxe výuky, poradenství, vzdělávací politiky, sebeučení. Na základě potřeb vyplývajících oblastí života dospělého člověka došlo k diferenciaci na tři subsystémy, profesní andragogika, kulturní andragogika a sociální andragogika. Souvisí s psychologií, sociologií, andragogikou, pedagogikou, ekonomii, právem, kulturou a zasahuje i politiky, jak uvádí

Határ (2009, s.45-76). Andragogika vedle pedagogiky dospělých zahrnuje výchovu a vzdělávání dospělých, kulturní, personální a sociální péči, gerontologii, poradenství, aj.

Právní úprava andragogiky je dotčena zákony a to zákonem č.179/2006Sb O uznávání a ověřování výsledků dalšího vzdělávání, zákonem č.435/2004 Sb. O zaměstnanosti, který upravuje oblast rekvalifikací a obecně aktivní politiky zaměstnanosti, včetně poradenství v oblasti zaměstnanosti a zákonem č.111/1998 Sb. O vysokých školách. Tento zákon upravuje především vysokoškolské studium a dále uvádí pojem celoživotní vzdělávání.

3.1.2 Vývoj andragogiky

První učení bylo nápodobou. Sokrates 470-399 nazval vědu o poznání filosofií. Jeho pokračovatelem byl Platón a Aristoteles. (Palán, Langer, 2008, s.9/ Podle Platóna, jak člověk poznává, emancipuje se k lidství.

Z dějin výchovy a vzdělávání můžeme jmenovat učence Xenofóna, dále Tomáše Akvinského a v 17.stol. J.A. Komenského, který již zastával myšlenku, že vzdělávat je třeba i dospělé v produktivním a postproduktivním věku. Byl první, kdo přišel s konceptem celoživotního učení a individuálního vzdělávání všech sociálních skupin i národů. To, že vzdělání je důležité a účinné při řešení společenských problémů, bylo v historii lidstva mnohokrát prosazováno. (Palán, Langer, 2008, s.14)

V 19.stol. vznikaly dělnické vzdělávací spolky a místní vzdělávací střediska. Už v té době, v roce 1899, bylo možno spatřovat, andragogickou činnost. Port folio se rozšířilo o koučování, mentorování, K profesionalizaci došlo později. Rozvoj vzdělávání byl podpořen rozmachem průmyslu a obchodu, snahou o národní osamostatnění a vzrůstající se aktivitou odborů a politických stran. (Tamtéž,s.18)

Ve 20.stol. se začaly objevovat první ucelené představy o vzdělávání dospělých. Bylo to v USA po 1.sv.válce. V USA vznikla idea odborného vzdělávání, vznikla Americká asociace pro vzdělávání dospělých. V roce 1930bylo založeno oddělení pro vzdělávání dospělých na Teachers College of Columbia Univerzity. S vědecko-technickým rozvojem rostla i potřeba profesního vzdělávání. Např v Německu se větší firmy začaly věnovat vzdělávání dospělých a vznikla roku 1923 instituce zastřešující vzdělávací aktivity dospělých Hohenrodter Bund. Roku 1969 vznikla v Anglii Open Univerzity.

Podobné aktivity vznikly i ve Francii, Skandinávii, Rakousku. Vznikaly lidové univerzity a večerní školy. V době Československa tvořily systém pedagogiky školská výchova a vzdělávání dospělých, nazvané studium při zaměstnání na SŠ a VŠ, jako součást školní soustavy. Dále podniková výchova a vzdělávání dospělých realizované při výrobě. Mimoškolní výchova a vzdělávání dospělých, založené na dobrovolnosti. Během vývoje studijního oboru docházelo ke změnám v terminologii i v ideové náplni.

V roce 1947/48 byla založena katedra lidovýchovy v Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, zasloužil se o to teoretik vzdělávání dospělých Tomáš Trnka. Tato aktivita byla však pominuta a vrátil se k ní až v roce 1969 kdy na univerzitách v Praze, Olomouci, na Slovensku v Bratislavě a Prešově vznikl obor pedagogika dospělých. V 60tých a 70tých letech Emil Livečka se zaměřil na oblast personální práce a podnikového vzdělávání. V 70tých letech byl obor výchova a vzdělávání dospělých spojen také s marxismem - leninismem. Po roce 1990 byl nahrazen pojmem andragogika. Na jeho rozvoji se nejvíc podílel sociolog a andragog PhDr. Vladimír Jochmann (1923-2008). Andragogika jako samostatný obor se, tehdy ještě v Československu, vyvíjela od roku 1989 na univerzitě v Praze, Olomouci, v Bratislavě a v Prešově. Akreditační komise Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy VSFR od akademického roku 1990/1991 uznala obor andragogika, v Praze, Olomouci, Prešově a Bratislavě. (Palán, Langer, 2008, s. 32)

Podnikové vzdělávání je v současné době ve vyspělých státech neoddelitelnou součástí vzdělávacího systému. (Tamtéž, s. 20) Teoreticko metodologické základy sociální andragogiky položil na Slovensku andragog J. Perhács /1936/ Věnuje se rozvoji, zdokonalování a pokroku a vývoji vědy o výchově dospělých. Sociální andragogika se v teoretické části rozvíjí jako teorie a praxe výchovy dospělých a jako androdidaktika. Jak uvádí Határ (2009, s. 48) : „Výchova dospělých je vnímána jako součást společenského života, má socializační funkci.“

Termín andragogika se ustálil ve světové literatuře v 19. stol. S termínem andragogika se setkáváme poprvé u německého pedagoga Alexandra Kappa (1799-1869) 1833. Pokusil se definovat nauku o vzdělávání dospělých jako disciplínu odlišnou od pedagogiky. Své pojednání nazval Andragogika neboli vzdělávání v dospělém věku. , (Palán, Langer, 2008, s. 40) Dalším průkopníkem tohoto oboru byl švýcarský profesor

Heinrich Hanselmann /1951/. Andragogiku definoval jako pomoc dospělým v procesu sebevzdělávání a sebevýchovy, s cílem všestranné podpory v těchto oborech,

Z dalších německých jmen je důležité zmínit také andragoga F. Pöggelera, který zahrnuje do andragogiky všechny formy učení se a sebevzdělávání. Jeho názory ovlivnily profesní andragogiku v našich podmínkách. V. Jochmann/1992/ český andragog, uvádí důvody, proč došlo po roce 1989 k transformaci pedagogiky dospělých. Bylo nutné zbavit pedagogiku dospělých ideologie a také jí dát adekvátní název. Do termínu andragogika byla zahrnuta sociálně-výchovná oblast, kulturně osvětová práce a profesní vzdělávání. V současnosti ale do andragogiky patří také kulturní, personální a sociální péče, gerontologie a poradenství. Zahrnuje v sobě i sociálně-výchovnou a terapeutickou práci s dospělými. Tamtéž (2008, s.41). Podle Határa (2009, s.49) velkou roli tu hraje sociální psychologie, zabývá se působením soc. prostředí na dospělého, autoregulací jednání apod.

3.1.3 Vlastnosti a kompetence andragoga

Andragog by měl být podle Palána a Langera (2008, s.119-120) vysokoškolsky vzdělaný profesionál, odborník s kulturně politicko- ekonomickým rozhledem, expert s odbornými andragogickými a osobnostními kompetencemi, mít praktické zkušenosti, být adaptabilní na změny a být flexibilní vůči požadavkům klienta. Měl by mít odborné, metodické, sociální, andragogické a osobnostní kompetence. Tedy měl by být expert v daném oboru, schopný přednášet a diskutovat za pochopení cílové skupiny.

V současnosti je trendem rozšiřování kompetencí andragoga. Přibyly činnosti metodické, při tvorbě vzdělávacích akcí, marketingové např. propagace, vzdělávací akce připravené zákazníkovi na míru. Další uplatnění jsou v rámci vzdělávání dospělých v oblasti výchovných a vzdělávacích aktivit které se realizují v institucích a orientují se na sociální učení, interpersonální vztahy a celkovou sociální pomoc dospělému, oblast profesní andragogiky z hlediska společenské funkce a determinace, výchovná, rekvalifikační, poradenská práce na úradech práce, sociálních věcí při okresních. a krajských úradech, odborné poradenství pro nezaměstnané, výchovná a vzdělávací práce v humanitních a charitativních organizacích. Dále sociální péče v zařízeních sociálních služeb pro dospělé aj., výchovná zařízení a organizace a instituce, které vyžadují reedukační a edukačně poradenskou, preventivní a intervenční kompetenci pracovníků

potřebnou k výkonu dané profese. (Határ,2009,s.61) Vychází ze zákona č.108/2006 Sb.,Zákona o sociálních službách.

Pokud jde o poradenství, je to jedna z rolí vzdělavatele dospělých. Podle Palána a Langer (2008, s.170) „Za poradenství lze považovat soubor služeb, které směřují k pomoci člověku a péči o něj. V běžné praxi v oblasti lidských zdrojů se jedná o kariérové poradenství, pedagogicko-psychologické, profesní poradenství, poradenství pro volbu nebo změnu povolání. Jednotný systém poradenské péče není.“

Poradce je odborník, který ovlivňuje jiného člověka, skupinu nebo organizaci. Měl mít dobrý úsudek, schopnost analýzy, schopnost chápat lidi a pracovat s nimi, rozumět širším individuálním a společenským souvislostem, schopnost komunikovat a motivovat, měl by mít znalosti ze sociální psychologie a mít morální kvality. Poradci nenesou přímou odpovědnost za své doporučení, ale odpovídají za své doporučení. Za základní schopnosti poradce se považuje především umění dát správnou radu, doporučit správný způsob, správnou osobu a správnou dobu. Podle Vetešky (2016, s.187) vzdělávací poradce pro dospělé navrhuje nejefektivnější metody a formy, pro konkrétního jedince podle jeho typu, zájmu a charakteru. Je úzce spojeno s profesním a firemním vzděláváním. Také je chápáno jako marketingová aktivita, protože výstupy poradenské činnosti se uplatňují v ekonomické a společenské oblasti. Kariérní poradce poskytuje pomoc při výběru školy nebo povolání.

3.2 Charakteristika sociální andragogiky

3.2.1 Charakteristika a cíl

.Sociální andragogika se zaměřuje na teorii a praxi sociálně výchovné péče a výchovně-vzdělávací činnosti sociálních pracovníků a odborníků, kteří se zabývají edukací dospělých.. (Palán, Langer, 2008,s.53) Věnuje se přípravě na život ve společnosti a zkvalitnění života. (Határ, 2009, s.44). Také se věnuje pomoci při změnách v životě člověka, které nemůže sám řešit a pomoci při sociální nouzi.

Sociální andragogika-tvoří významnou oblast andragogiky. Snaží se o integraci jedince do společnosti a pomáhá znevýhodněným jedincům prostřednictvím poradenství řešit krizové životní situace. Úkolem je zlepšovat sociální vztahy, vytvářet interpersonální vztahy, napomáhat dospělým plnit sociální role, respektovat sociální normy. Zabývá se

sociálně-edukačním působením na sociálně znevýhodněné skupiny dospělých a specifické cílové skupiny vyžadující péči a pozornost. Využívá výchovné, vzdělávací, poradenské, preventivní, osvětové nástroje. Praktická realizace se odehrává v zařízeních v rámci socializačního a resocializačního působení na dospělé jedince. (Veteška,2016, s.50)

Sociální andragogiku můžeme členit do intencionální, tzn orientovanou na sociální vztahy, péči a pomoc, a na funkcionální, tj.sociální výchova, formování dospělého člověka. (Palán , Langer, 2008, s.61)

Zabývá se otázkou jak sebevýchovou a sebevzděláváním zvyšovat životní úroveň a kvalitu života dospělých a jak jim ulehčit adaptaci na nové sociokulturní a ekonomické podmínky. Sociální pedagogika a sociální práce se rozvíjí už dlouho v u nás i v Německu, pokud mluvíme o Evropě, andragogika jako vědní oblast jen na Slovensku? Zkoumá vztah mezi sociálním prostředím a výchovou dospělého. Je také vnímána jako prostředek práce s dospělými, zabývá se výchovně-vzdělávacím, socializací a resocializací.

Je poddisciplínou andragogiky. Jejím předmětem je vzdělávání, výchova a pomoc dospělému při jeho socializaci. Rozšiřuje se v souvislosti se svobodou podnikání, volným pohybem lidí, zboží a kapitálu, změnou životní úrovně, kdy dochází ke globalizaci, orientaci na ekonomický profit, roste politická moc. Cílem sociální andragogiky je: výchova ke zkvalitňování sociálních vztahů v dané sociální skupině i ve společnosti, výchova ke schopnosti vytvářet si adekvátní interpersonální vztahy, výchova a vzdělávání k očekávanému plnění sociálních rolí, výchova k překonávání egoistického pragmatismu, k respektování sociálních norem, a v sociální práci pro zvýraznění účinnosti na neandragogických činnostech. Pomoc při změnách v životě člověka, které nemůže sám řešit, pomoc při sociální nouzi. (Palán, Langer, 2008, s.59)

Dále zlepšování sociálních vztahů,-rolí rodičů, pracovníků, členů rodiny atd. Sociální psychologie se zabývá působením sociálního prostředí na osobnost dospělého. (Határ, 2009, s.48) Sociální andragogika je obohacovaná o nejnovější poznatky andragogiky a sociologie, dokáže předvídat kvalitativní a kvantitativní změny společnosti. Stojí před ní úlohy po praktické stránce a úlohy po akademické stránce. Sociální andragogika se věnuje přípravě na život ve společnosti a zkvalitnění života (Határ,2009,.s.44) Významem záměrného sociálního učení se dospělých je velký, zvláště v procesu adaptace dospělého

na měnící se podmínky společensko-ekonomické a kulturní. Hraje velkou úlohu při formování osobnosti dospělých. (Tamtéž, s. 51)

3.2.2 Činnost sociálních andragogů

Sociální andragogika se věnuje přípravě na život ve společnosti a zkvalitnění života. (Hátár,2009.s.44) Sociální andragogové se uplatňují v různých sférách individuální a společenské praxe života dospělých a ve vědecko-výzkumné praxi. Profesionální příprava sociálních andragogů se děje výlučně na vysokých školách.

Uplatnění sociálních andragogů je sociální práce s dospělými. Je zaměřená na péči o občany, kteří potřebují pomoc, Na péči o starší a zdravotně postižené občany, na ošetrovatelskou činnost, kde prací sociálního andragoga je udržet klienta v duševní rovnováze. Další funkcí je sociální kurátor pro dospělé, pro závislé, gamblery, propuštěné z vazby. Sociální andragogové pracují také v nápravně-výchovných a resocializačních zařízeních. (Hátár ,2009,s.62-63)

Dále poradenská činnost na úřadech práce a sociálních věcí, při pracovních rekvalifikacích, v rodinách nezaměstnaných při řešení životních problémů. Pracují i v humanitárních a charitativních organizacích. Zabývá se např. zrovnoprávněním zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných. Podporují jejich integraci do rodinného pracovního a společenského života.

V neposlední řadě pracují v podnicích a organizacích na personálních odděleních, dělá edukační práci, zabezpečuje zvyšování kvalifikace a vzdělání, rekvalifikacím, zájmové a kulturní činnosti pracovníků , poradce, lektor, kurátor, výchovný pracovník, mediační a probační pracovník. Požadavky kladené na sociálního andragoga jsou empatie, zvládnutí osobní i písemné komunikace a osobní prezentace, být schopen učit sebe i jiné odolávat stresu, být flexibilní, umět plánovat, umět spolupracovat. Sociální andragogové se uplatňují v různých sférách individuální a společenské praxe života dospělých a ve vědecko-výzkumné praxi a také výchovné a sociální práci se seniory. Profesionální příprava sociálních andragogů se děje výlučně na vysokých školách. (Hátár, 2009, s.64)

3.3 Andragogické poradenství v oblasti manželství a rodiny

3.3.1 Poradci a poradenství

Andragogové působí také jako poradci. Manželské a rodinné poradny a pracoviště. spadají pod kraje a jsou bezplatné. Podle Věstníku Asociace manželských a rodinných poradců poradenství znamená formu pomoci člověku, který zažívá stres v tíživé životní situaci. Je definováno jako proces, ve kterém kvalifikovaný odborník poskytuje druhému člověku podporu a vedení individuálně nebo ve skupině. Klientovi je kromě obecného poradenství poskytováno i systematické krátkodobé či dlouhodobé intenzivní psychoterapie. Věstník Asociace manželských a rodinných poradců (číslo 48, prosinec 2004) (Novák, 2006, s.22)

Od roku 2007 jsou zakotveny v legislativě podle zákona 108/2006 Sb. O sociálních službách. Je zde poskytováno odborné poradenství, které je vymezeno vyhláškou 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Poradci kompetentní vykonávat tuto činnost jsou sdruženi v Asociaci manželských a rodinných poradců. www.amrp.cz, Z historického pohledu již přírodní národy měly manželský a rodinný život regulovaný normami. Ve společenství byly osoby, které byly oprávněné zasahovat do manželských a rodinných vztahů.

Později to byla kontrola příbuzných a sousedů, byli to starší a zkušení lidé, významní členové rodiny a církevní osoby. Dohlíželi na to, „co se má“. (Novák, 2006, s.9) V křesťanských rodinách se odkazovalo na Bibli. První civilní známou institucí, která poskytovala poradenství daného typu, byla Antropometrická laboratoř, 1884 v Londýně. F.Galton ji otevřel pro služby veřejnosti. Tento anglický vědec se zabýval genetikou, eugenikou a psychologií. Dával rady k výběru partnera a výchově dětí (Novák, 2006, s.15)

Roku 1896 v USA zřídil klinický psycholog L.Witmer Poradenskou kliniku při Pensylvánské univerzitě., kde řešil problematiku manželství a výchovy., (Novák, 2006, s.10) V minulém století začalo institucionální poradenství. Např v Polsku, v jedné církevní instituci, která se snažila o pomoc při rodinných problémech, byl i pozdější papež, Karol Wojtyła.

U nás asi první podobná poradna vznikla v 2/2 30.let pod názvem Poradna pro manželské rozkoly a založil ji sociolog O.Machotka.(1899-1970) Za protektorátu byla přejmenována na Rodinnou poradnu a spíš pomáhala prokazovat árijský původ. Její činnost skončila v roce 1945. V roce 1948 byla v Brně otevřena Poradna pro problémové rodiny a manželství. Zaměřila se na sociální péči o děti. Protože politický názor zněl, že v socialismu nejsou partnerské problémy, byla v 50.letech spojena s protialkoholní poradnou a to manželskou klientelu odradilo. Ale Poradna pro neshody v rodině začala pod městským oddělením zdravotní výchovy fungovat opět samostatně, protože potřeba manželského poradenství trvala. Vedl ji psychiatr E.Žalman. (Novák,2006,.s.17)

Poradna po Žalmanovi pokračovala jako Manželská poradna, s personálním obsazením psycholog, sexuolog, zdravotní sestra. a to pod Městským ústavem národního zdraví v Brně. V 1/2 90.let zanikla, protože její služby nejsou hrazeny zdravotní pojišťovnou. Zajímavé je, že manželské a rodinné poradenství funguje také již od roku 1964 v Praze na psychiatrické klinice a jedním ze zakladatelů byl M.Plzák. Původně měla být prevencí sebevražd, ale nejčastější byla partnerská a rodinná problematika. Psychiatr M. Plzák (1925-2010) zásadně ovlivnil partnerské poradenství, vnímání manželství i partnerského konfliktu. Prokázal, že mentorování o tom, co by se mělo, aby manželství bylo šťastné, je k ničemu. (Tamtéž, s.19-20) . Na rodinnou oblast se dnes zaměřuje pedagogicko-psychologická poradna, občanské poradny, na úřadech práce, aj. Občanské poradny jsou bezplatné, manželské poradenství poskytují laici. Většinou radí, kam se obrátit. (Palán,Langer,2008,s.170/

Základní okruhy případů v poradnách jsou: poradenská činnost v rodině a manželství, dále rozvodové a porozvodové poradenství, psychologická pomoc osamělým osobám, rodinám zasaženým nezaměstnaností, osobám v životních krizích, rodinám s handicapovaným členem a předmanželské poradenství. Manželství, partnerství a rodina jsou vedle zaměstnání nejdůležitější složka pro duševní pohodu a zdraví. Příčinou problémů jsou potíže v komunikaci, nevyrovnaná míra závislosti jednoho na druhém, žárlivost, nevěra, nezvládnutá agrese, alkoholismus, finanční problémy, děti, rodiče, deprese nebo problémy v komunikaci. Společenský vývoj změnil instituci manželství. Manželé jsou rovnocenní partneři a manželství je takové, jaké si je uděláme. (Plaňava,2000, s. 314/)

Každý ovšem očekává od manželství něco jiného. Již v kapitole o výběru jsem zmínila, co by oba partneři neměli přehlížet. Mnohá manželství ztroskotají na postoji k penězům, bytovém problému, finančních či rodičovských či zdravotních problémech. Další problém je nepříznivý vliv starší generace. Nesmíme opomenout ani to, že lidé se během života vyvíjí a mění. To vše ve vztahu vede k rozčarování, napětí, nespokojenosti, hádkám, citovému ochladnutí. U citlivých jedinců k psychosomatickým potížím. V konfliktech se projevuje schopnost se přizpůsobit. Ale věřit, že se partner manželstvím změní, přináší zklamání. Partneři si nesou už do manželství klady a zápory, jak se chovají mimo domov, chovají se i doma. Abychom nebyli rozčarování, je nutná interpersonální percepce. (Novák, 2006, s.317-318).

Díky rozvodům vznikají neúplné rodiny, domácnost jednotlivce, doplněné rodiny. Partneři se nechtějí obětovat v zájmu rodiny. Zachovávají si soukromý prostor. Z toho vzniklo množství alternativ společného soužití, např. nesezdané partnerství, kdy dva partneři spolu žijí buď každý s vlastní domácností nebo ve společné domácnosti, anebo jen matka s dítětem a otec je neznámý.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMU

4.1 Výzkumný cíl, výzkumné otázky a hypotézy

Během života se mění žebříček hodnot. Když žije člověk sám, uznává jiné hodnoty než člověk žijící s partnerem a jiné než člověk s rodinou a dětmi. Hodnoty, kterých se člověk drží, mají vliv na jeho představu o životě a jeho životní cíle. Člověk zaměřený na kariéru patrně nebude preferovat rodinné soužití.

V praktické části diplomové práce se autorka zabývá zkoumáním postojů obyvatel Prahy k manželství a rodinnému životu. Cílem výzkumu je zjistit, jaké hodnoty v partnerském životě uznávají obyvatelé Prahy, rozřídění do tří věkových kategorií, jaké postoje mají k manželství a jaké názory mají na manželství a rodinu.

Zadané výzkumné otázky jsou :

V1: Chtějí dnes lidé uzavírat manželství? Co je motivuje k úřednímu potvrzení jejich soužití a jaké hodnoty vyznávají v rámci svých partnerských svazků.

V2: Jakou nejvyšší hodnotu v manželství si respondenti cení? Otázkou bylo, zda je to důvěra, vzájemná pomoc nebo stále láska jako před sňatkem.

V3: Pokud partneři již mají dítě nebo plánují rodičovství, považují za důležité uzavřít sňatek?

Autorka si stanovila, na základě studia odborné literatury vztahující se k tématu, tři hypotézy.

H1: Většina respondentů chce žít v úředně potvrzeném svazku.

H2: Jako nejvyšší hodnotu v manželství si respondenti cení lásku.

H3: Pro založení rodiny s dětmi respondenti nepovažují za důležité uzavřít manželství.

4.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek jsou lidé ve věku od 18 ti do více než 70ti let. Pro účely výzkumu jsem je rozdělila do tří věkových kategorií., protože tyto tři skupiny lidí se liší svým způsobem života a předpokládám, že se jejich postoje a názory postupem času s přibývajícími životními zkušenostmi změnily.

Výzkumný vzorek obsahuje 110 lidí. Původní záměr byl daleko větší rozsah průzkumu, ale vzhledem k tomu, že autorka prováděla výzkum v době, kdy byl stanoven nouzový režim díky covid19, nemohla kontaktovat zamýšlený počet respondentů. Jedná se o 31 mužů a žen ve věku 18-30 let, 43 respondentů ve věku 31-50 let a 36 respondentů starších 51let.

4.3 Metodika výzkumu

Pro sběr dat byla zvolena metoda kvantitativní, formou dotazníkového šetření. Tato forma byla vybrána jako nejvhodnější s ohledem na druh a množství sbíraných informací. Díky informacím z tohoto šetření si lze udělat obrázek o současném trendu partnerského soužití v dané lokalitě. Autorka dále použila kvalitativní hloubkový rozhovor s odborníkem v daném tématu, který následně vyhodnotila.

Získaná data byla analyzována statistickými metodami. V dalších krocích jsou získané informace popsány, zhodnoceny a je ověřena pravdivost daných hypotéz.

4.4 Metodologie výzkumu

Dotazník byl distribuován v papírové podobě celkem 110 ti respondentům. Všichni respondenti byli seznámeni s tím, že dotazník je anonymní a získané informace jsou pouze pro účel výzkumu.

Dotazník je sestaven z 23 otázek. První čtyři otázky jsou obecného charakteru, pro identifikaci kategorie respondenta. Další čtyři otázky se týkají svobodných lidí a jejich vlastních uznávaných hodnot. Následuje pět otázek týkajících se pouze manželství. Dalších šest otázek je pro o rodinném životě a poslední čtyři otázky jsou pro všechny. Respondenti ve většině otázek označili víc odpovědí. Autorka v těchto případech procentuálně vyhodnotila jednotlivé možnosti v rámci věkových kategorií a variant muži, ženy.

Rozhovor s odborníkem na dané téma obsahuje 13 předem připravených otázek. Následně je vyhodnocen.

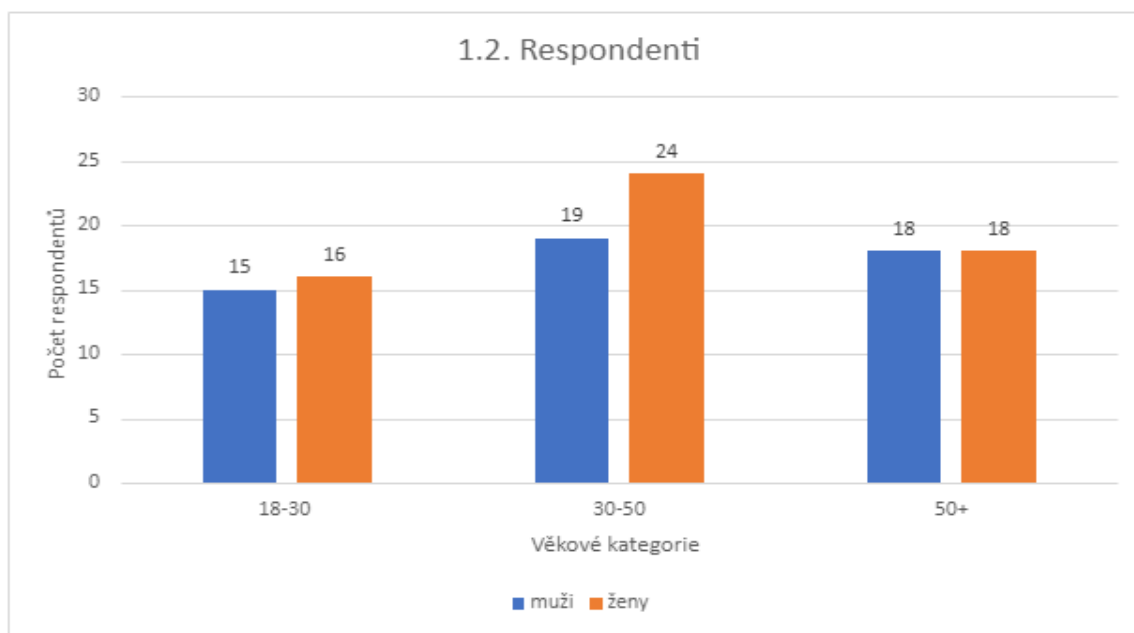
Závěr výzkumu je rekapitulován v diskuzi. Autorka komentuje výsledky svého výzkumu a předkládá možné směry dalšího výzkumu.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU

5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č.1 a 2

Graf 1: Respondenti

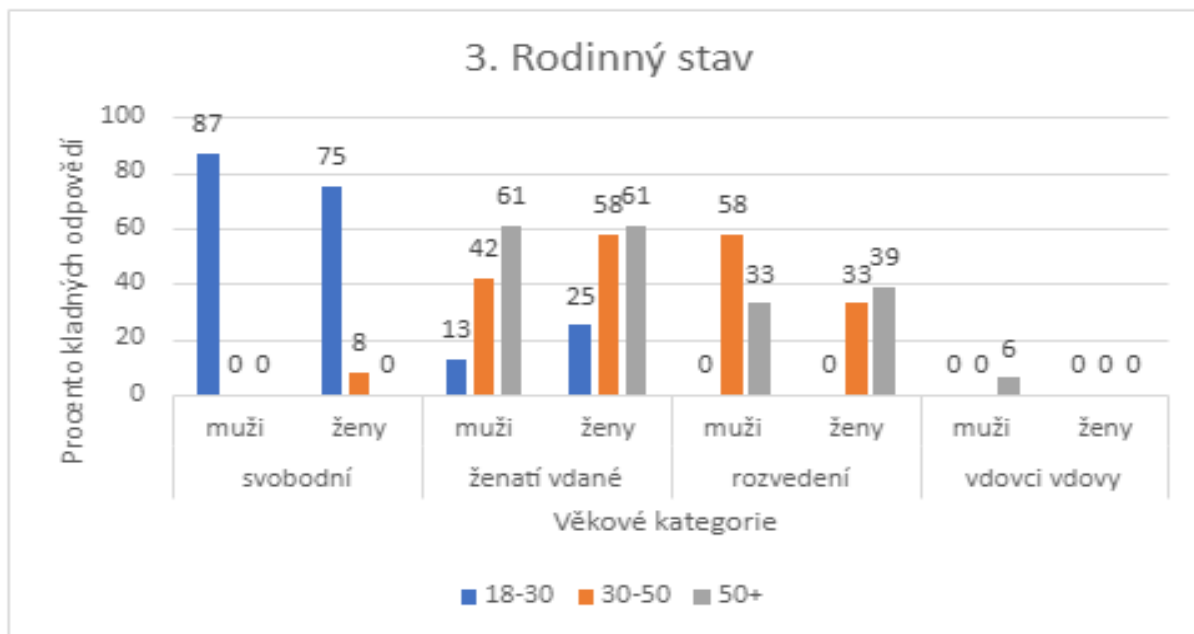

Zdroj : Autor práce, 2021 (vlastní výzkum)

Výzkumu se zúčastnilo 15 % mužů ve věku 18-30 let, 19 % mužů ve věkové kategorii 30-50let a 18 % mužů starších 50 let. Žen se zúčastnilo 16 % ve věku 18-30 let, 24 % žen ve věku 30-50 let a 18 % žen starších 50 let.

Otázka č.3

Graf 2: Rodinný stav

Zdroj : Autor práce, 2021 (vlastní výzkum)

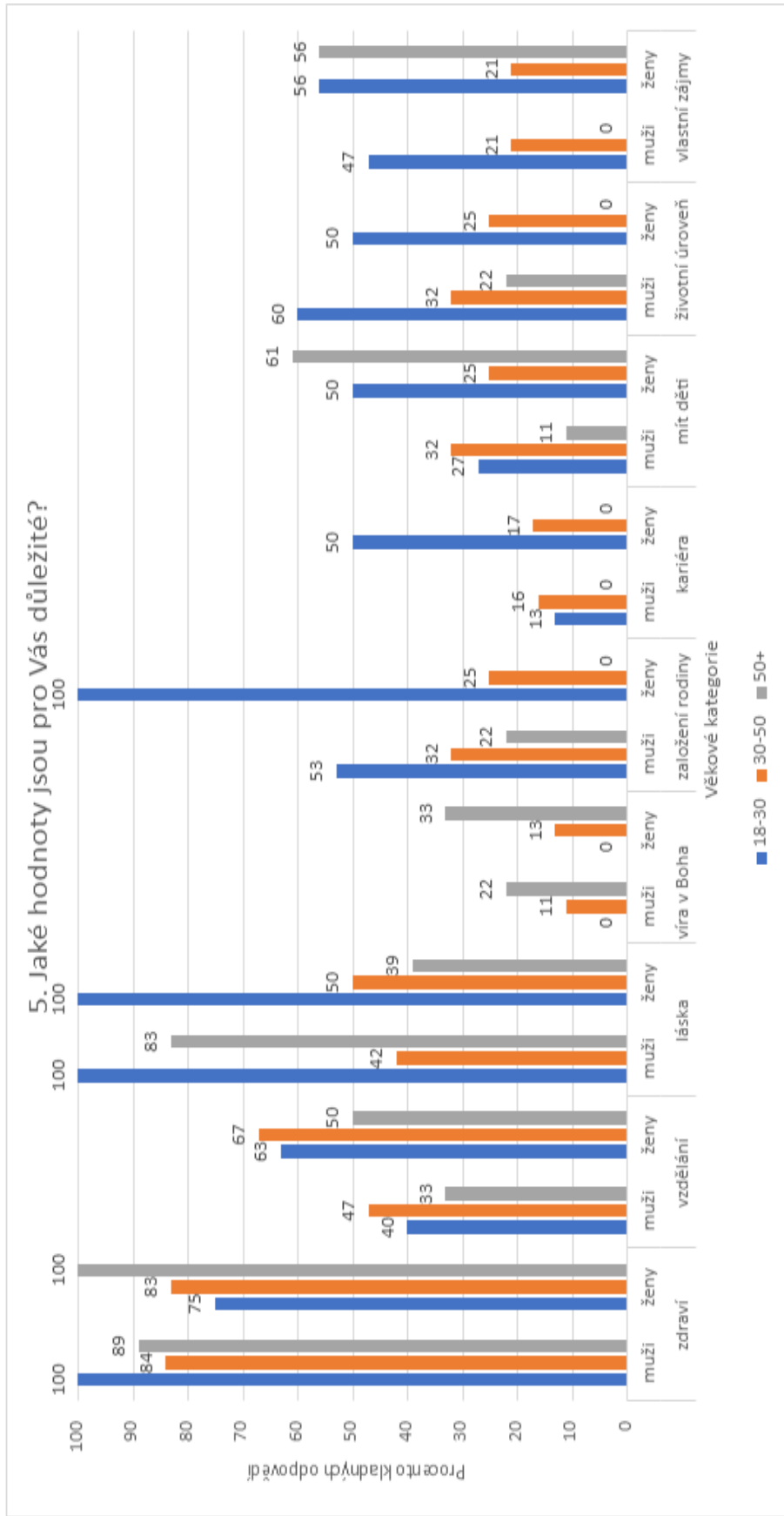
Z celkového počtu respondentů v procentuálním přepočtu v jednotlivých kategoriích se výzkumu zúčastnilo 87 % svobodných mužů ve věku 18-30 let, 13 % mužů v této věkové kategorii byli již ženatí, dále 42 % mužů ve věkové kategorii 30-50 let, kteří byli ženatí, 58 % rozvedených a ve věku 50 a více let to bylo 61 % ženatých mužů, 33 % rozvedených a 6 % ovdovělých.

Ženy se zúčastnilo ve věkové kategorii 18-30 let 75 % svobodných a 25 % vdaných, v kategorii 30-50let 8 % svobodných, 42 % vdaných a 33 % rozvedených, ve věku 50 a více let 61 % vdaných a 39 % rozvedených.

Už z tohoto grafu lze usuzovat sňatečnost a rozvodovost zkoumaného vzorku.

Otázka č.5

Graf 3 : Hodnoty preferované respondenty

Zdroj: Autor výzkumu, 2021, (vlastní výzkum)

Zdroj: Autor výzkumu,2021, (vlastní výzkum)

Autorka porovnávala hodnoty preferované respondenty. Muži ve věku 18-30 let preferují 100 % zdraví a lásku. V 60 % preferují životní úroveň a založení sňatek jen z 53 %. Na 47 % si cení vzdělání a vlastní zájmy. Mít děti preferují jen z 27 % a na posledním místě žebříčku je kariéra na 13 %.

Ženy v tomto věku si cení 100 % lásku a sňatek.. Zdraví si cení ze 75 %. Třetí místo v žebříčku preferovaných hodnot má vzdělání. Dále upřednostňují vlastní zájmy a to více, než muži.

Až pátém místě jsou děti, překvapivě na stejné pozici s životní úrovní a kariérou.

Tedy když porovnámu muže a ženy, obě skupiny si nejvíce cení lásku. Muži si stejně tak cení zdraví a ženy se chtějí vdát a kladou větší důraz na vzdělání a kariéru. Obě skupiny si vysoko cení zajištění životní úrovně a vlastní zájmy. Mít děti je v dolní polovině žebříčku.

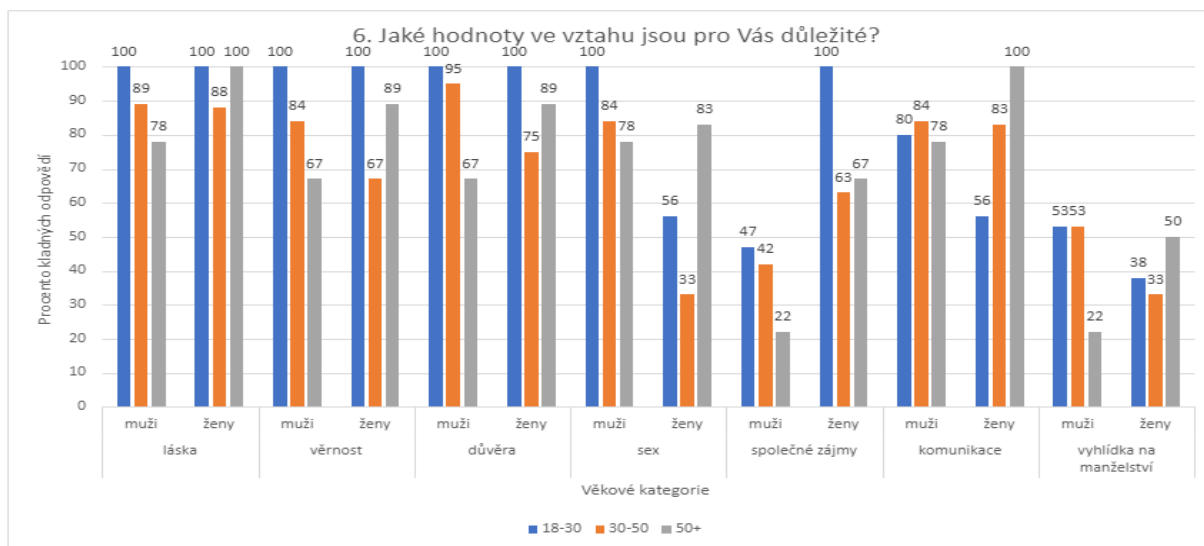
Další věková kategorie respondentů je od 30 do 50let. Muži preferují zdraví z 84 %. Vzdělání si cení na 47 %, což je víc, než u předchozí kategorie. Na třetím místě je láska jen s 42 %, což znamená velký pokles od předchozí skupiny. Rodina a životní úroveň je jen na 32 %. Nejméně si cení kariéru a věřících je v této skupině málo.

Ženy v kategorii 30-50 let si stejně jako muži v této kategorii velmi cení zdraví. Stejně jako u mužů této kategorie láska poklesla a to na 50 %. I v této kategorii platí, že si vysoko cení vzdělání a to na 67 %. Rodinu a životní úroveň si cení méně než muži této kategorie, 25 %. Kariéra a víra je nejniž v žebříčku hodnot.

Kategorie 50 a více let, muži, si nejvíce, na 89 % cení zdraví. Na druhém místě mají lásku s 83 %, na třetím vzdělání s 33 % a víru a životní úroveň mají na 22 %. Rodinu si cení pouze na 11 %. Ženy si 100 % cení zdraví. Rodinu mají na druhém místě, 61 %. Je velký rozdíl mezi muži a ženami v této kategorii pokud jde o rodinu. Vlastní zájmy si ženy cení na 56 %. Muži je nezmínili vůbec. Vzdělání opět cení na 50 %. V této věkové kategorii si ženy cení lásku pouze na 39 %, muži ji hodnotili na 83 %. Věřících žen je 33 % a ženy nepreferovaly životní úroveň.

Otázka č.6

Graf 4: Hodnoty ve vztahu

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Ve vztahu si muži i ženy ve věku 18-30 let nejvíce cení lásku. Na druhém a třetím místě je to shodně věrnost a důvěra. Společné zájmy preferují pouze ženy a to 100 %, muži dávají důraz na intimní stránku vztahu a to opět ve 100 %. Uzavření manželství jako vyústění vztahu považují za důležité muži z 53 % a ženy jen z 38 %.

Muži v kategorii 30-50 let si nejvíce cení důvěru ve vztahu, na druhém místě lásku a věrnost, na třetím místě intimní soužití a komunikaci. Vyhlídku na manželství preferují pouze z 53 %.

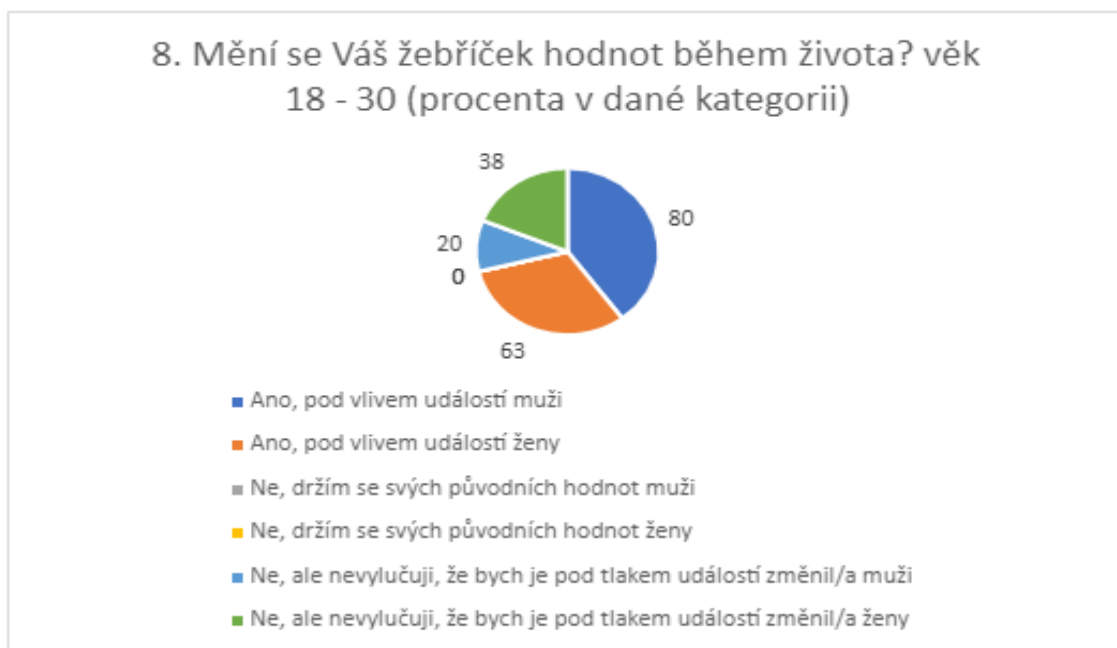
Ženy v této kategorii preferují lásku, komunikaci a na třetím místě důvěru. Následuje věrnost a společné zájmy. Vyhlídku na manželství mají až na 6.místě.

Ženy ve věku 50 a více let, preferují 100 % lásku a komunikaci. Věrnost a důvěru mají na druhém místě. Intimitu ve vztahu mají na 3.místě a uzavření manželství upřednostňují z 50 %.

Muži nad 50let dali na první místo shodně lásku, intimní soužití a komunikaci, na druhé věrnost a důvěru a vyhlídku na manželství považují za důležitou jen z 22 %.

Otázka č.7

Graf 5: Žebříček hodnot 18-30 let

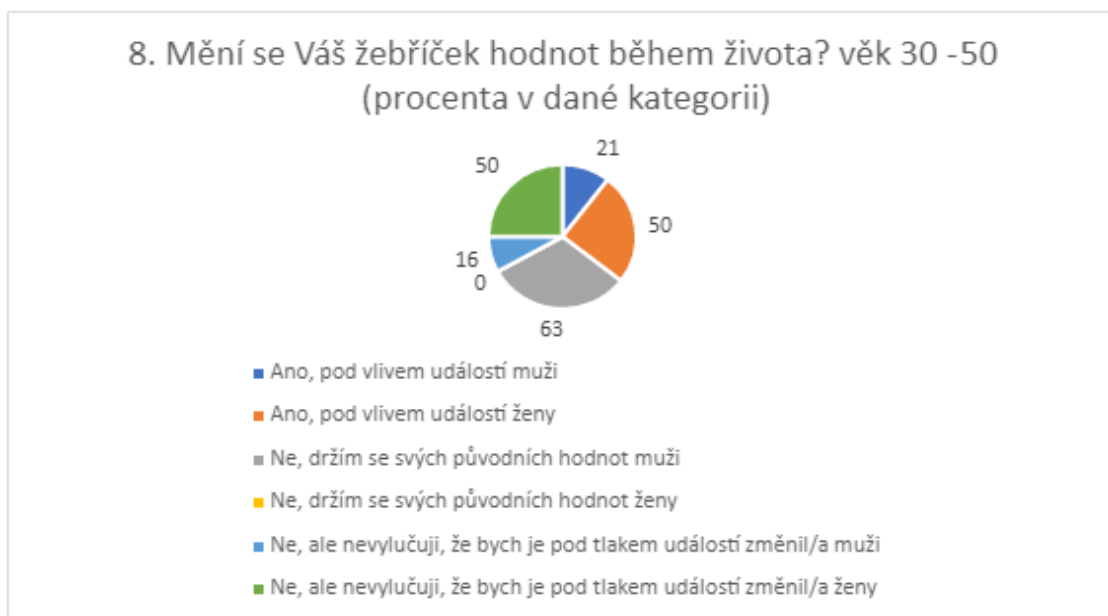

Zdroj: Autor práce, 2021 (vlastní výzkum)

Žebříček hodnot během života se mění. Zároveň se liší u žen a u mužů. Autorka se ptala, zda se respondenti drží svých životních hodnot a co by je přimělo ke změně. Nejprve vyhodnotila muže a ženy ve věkové kategorii 18-30 let. 80 % mužů se nedrží svých hodnot. V případě žen to je 62 %. 20 % mužů se drží svých preferovaných hodnot, ale nevylučují, že by je v případě nutnosti přehodnotili. U žen je to 38 %.

Otázka č.7

Graf 6: Žebříček hodnot 30-50 let

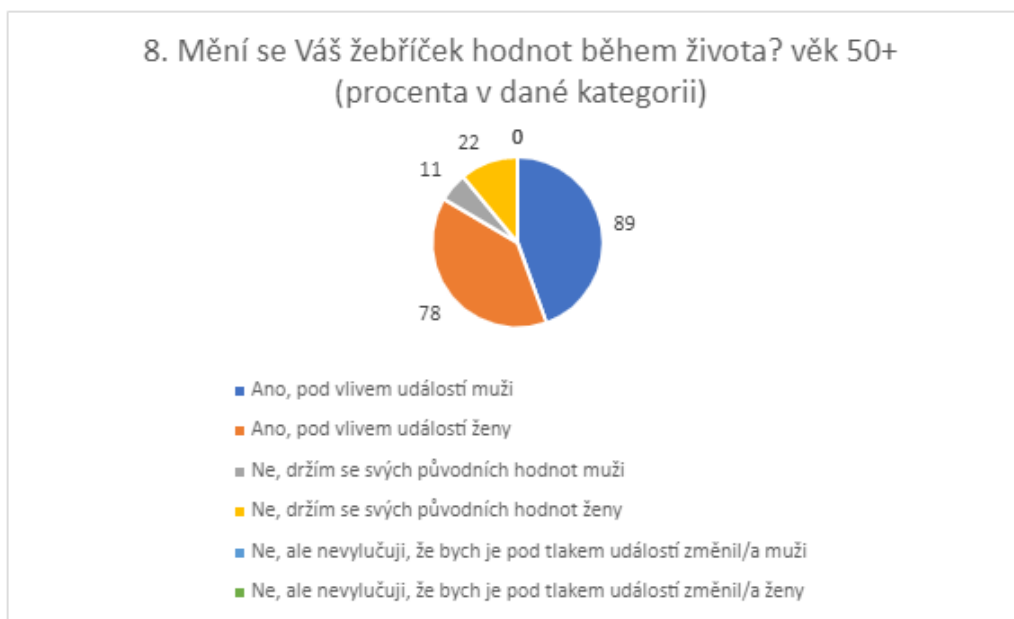

Zdroj: autor práce, 2021 (vlastní výzkum)

V této věkové kategorii mění žebříček hodnot 50 % žen a 21 % procent mužů. 16 % mužů uvedlo, že hodnoty nemění, ale pod vlivem situace by ji změnili a 63 % mužů není ochotno ustoupit od svých hodnot. 50 % žen nevylučuje, že by změnilo stupnici hodnot.

Otázka č.7

Graf 7: Žebříček hodnot 50 let a více

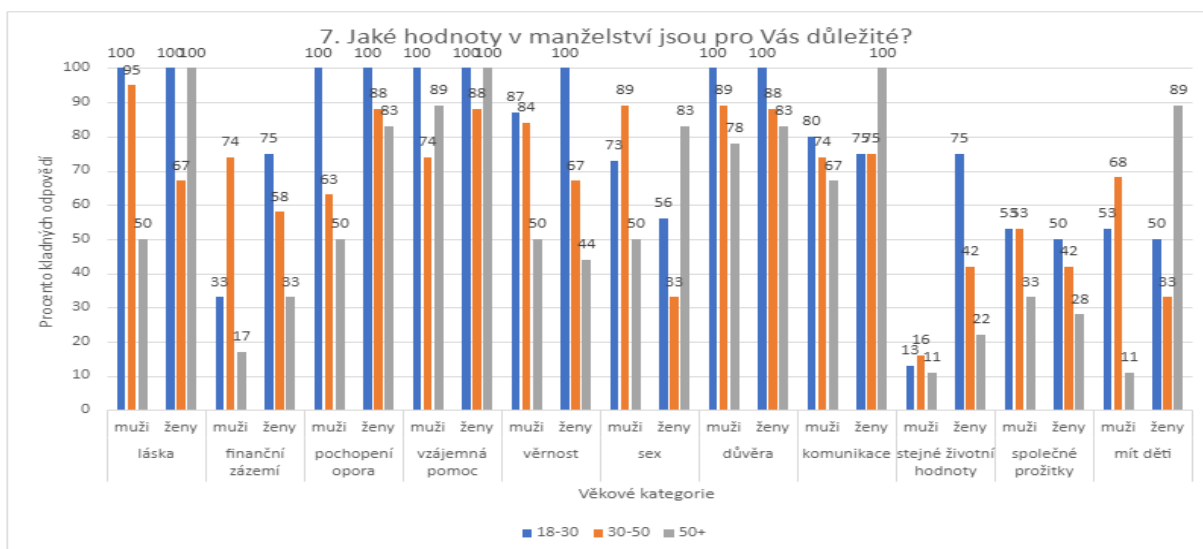

Zdroj: Autor práce, 2021 (vlastní výzkum)

V tomto případě uvedlo 11 % mužů, že neustupují od svých hodnot a 89 % své hodnoty mění podle situace. 78 % žen mění své hodnoty a 22 % žen se svých hodnot pevně drží

Otázka č.8

Graf 8: Hodnoty důležité pro manželství

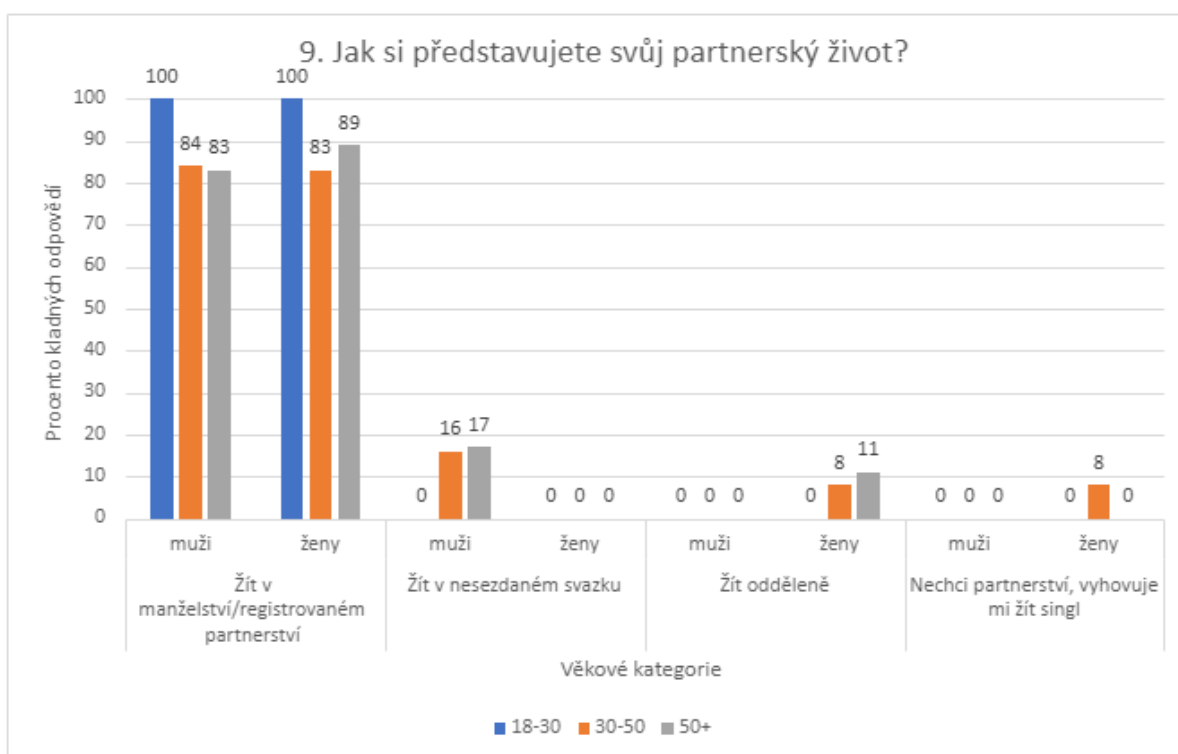

Zdroj: Autor práce,2021 (vlastní výzkum)

Na 100 % si muži i ženy od 18-30 let shodně cení v manželství, či budoucím manželství, lásku, vzájemnou oporu a pomoc a důvěru. Věrnost v manželství hodnotí ženy na 100 %, muži jen na 87 %. komunikaci hodnotí stejně, cca 80 %, stejně tak společné prožitky a přání mít děti, mají muži na 53 % a ženy obě hodnoty shodně na 50 %. Velmi se rozchází v názoru, jestli je důležité mít stejné životní hodnoty. Muži tvrdí jen ze 13 %, že ano, ženy to považují ze 75 % za důležité.

Otázka č.9

Graf 9: Partnerský život

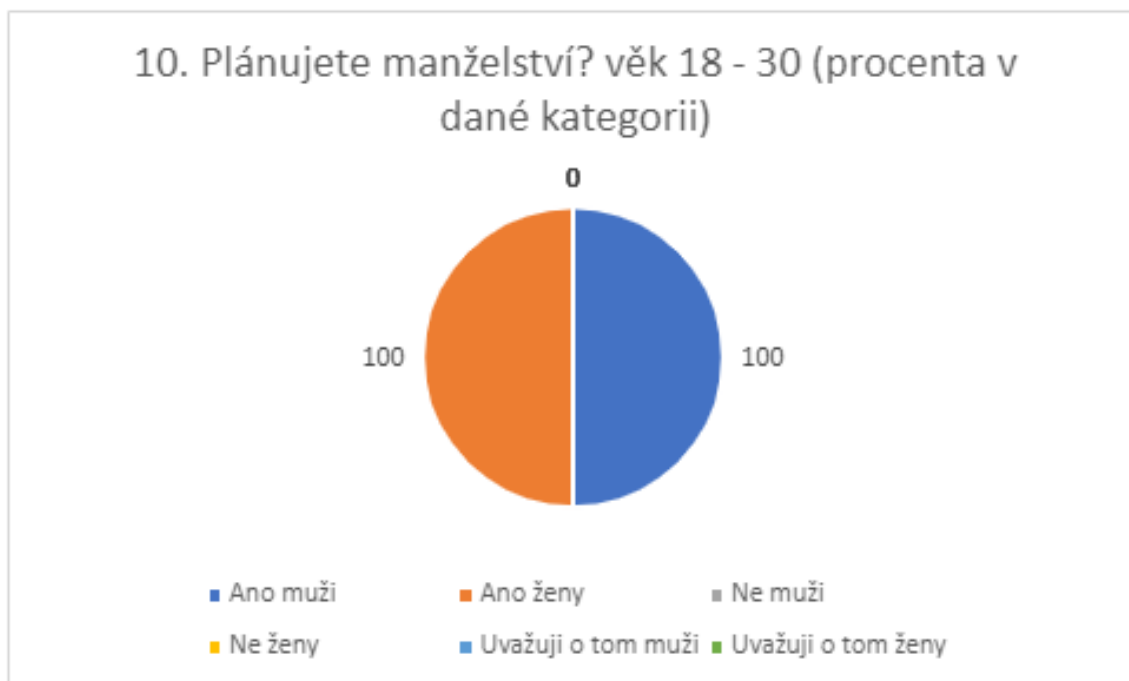

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní šetření)

Respondenti ve věku 18-30 let odpověděli všichni, že chtějí žít v manželství či registrovaném partnerství. Ve věku 30-50 let 16 % mužů nechce žít v manželství. Ženy v tomto věku z 83 % chtějí žít v manželství, 8 % chtějí žít v oddělené domácnosti a 8 % žen chce zůstat singl. V kategorii 50 a víc let chce žít v manželství 83 % mužů, 17 % v nesezdaném svazku a 11 % žen chce žít v manželství a 1 % odděleně.

Otázka č.10

Graf 10 :Plánujete manželství?

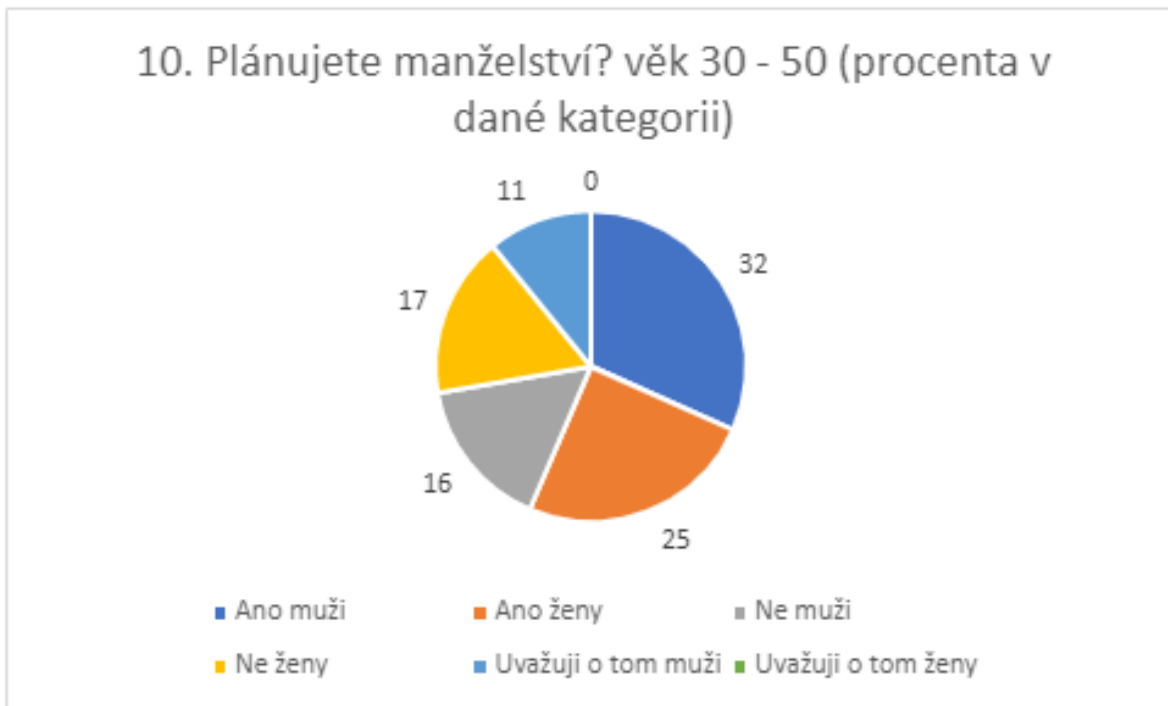

Zdroj: Autor práce, 2021 , (vlastní výzkum)

Respondenti ve věku 18-30 let odpověděli všichni, že chtějí žít v manželství či registrovaném partnerství.

Otázka č.10

Graf 11: Plánujete manželství?

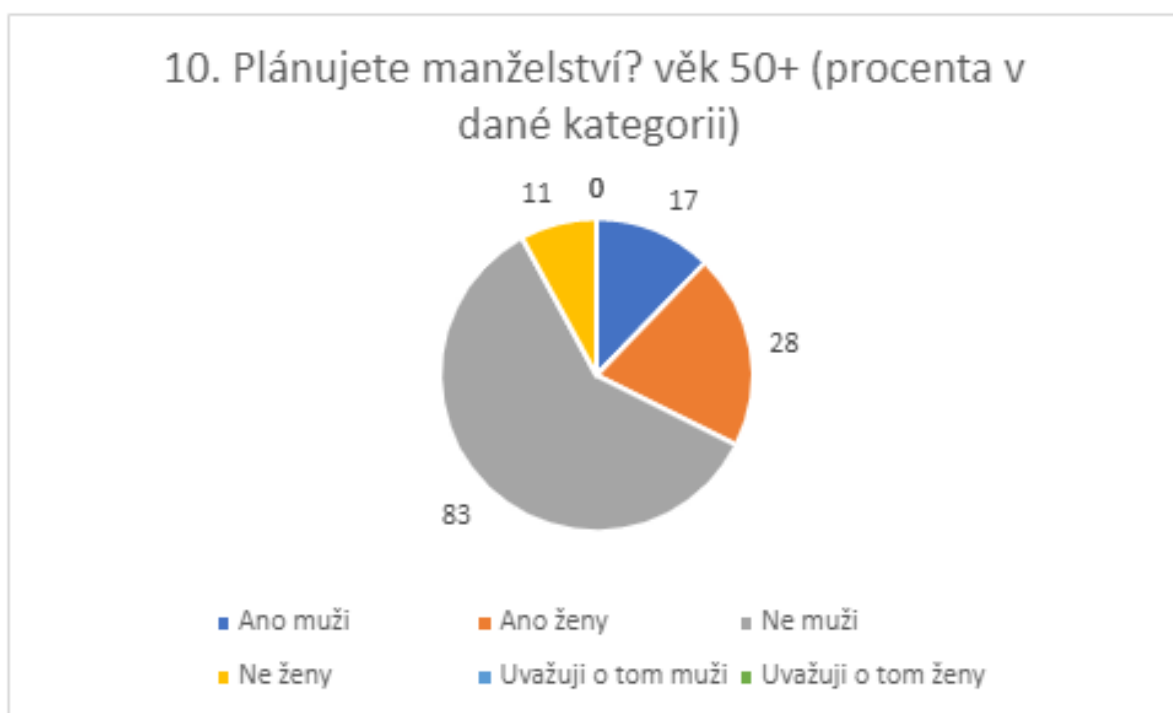

Zdroj: Autor práce,2021, (vlastní výzkum)

Respondenti ve věku 30-50 let manželství buď plánují a to muži ve 32 % a ženy v 25 % a 11 % mužů o tom uvažuje. Je třeba počítat s tím, že odpovědi se zúčastnili i ti, kteří již v manželství jsou.

Otázka č.10

Graf 12: Plánujete manželství?

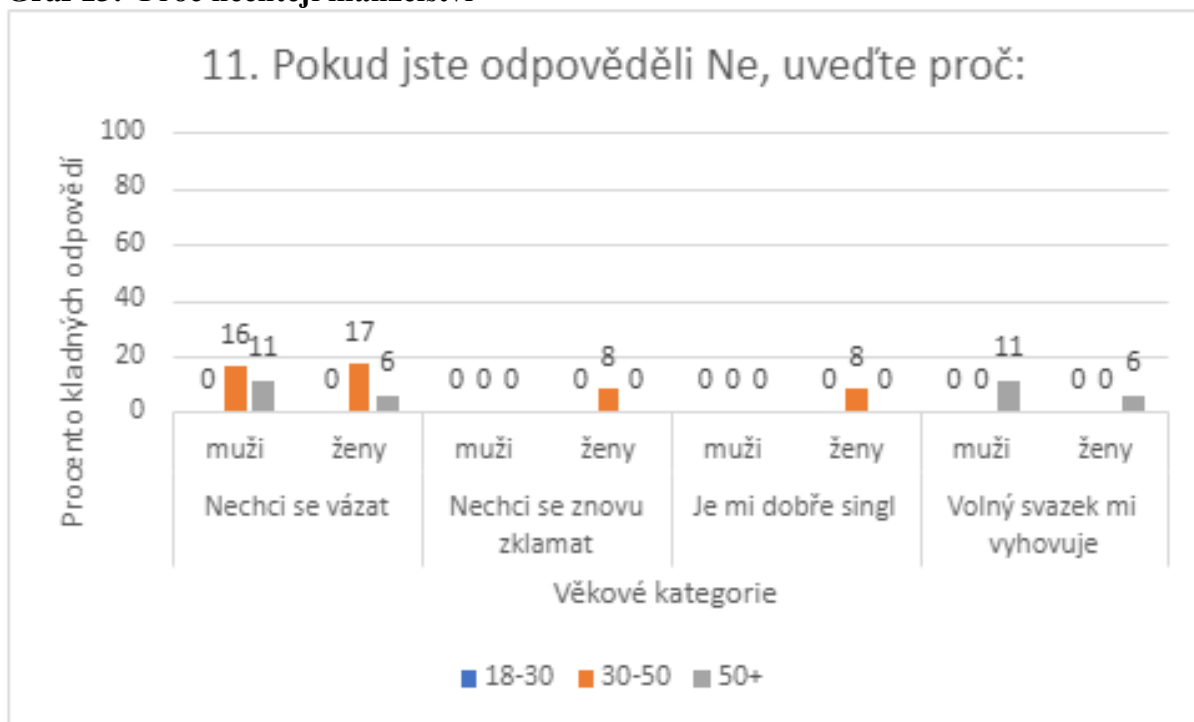

Zdroj: Autor práce,2021, (vlastní výzkum)

Respondenti ve věku 50+ plánují manželství ve 28 % ženy, v 17 % muži. Výsledek je ovlivněn tím, že jsou již většinou v manželství, přesto tuto odpověď nevynechali.

Otázka č.11

Graf 13: Proč nechtějí manželství

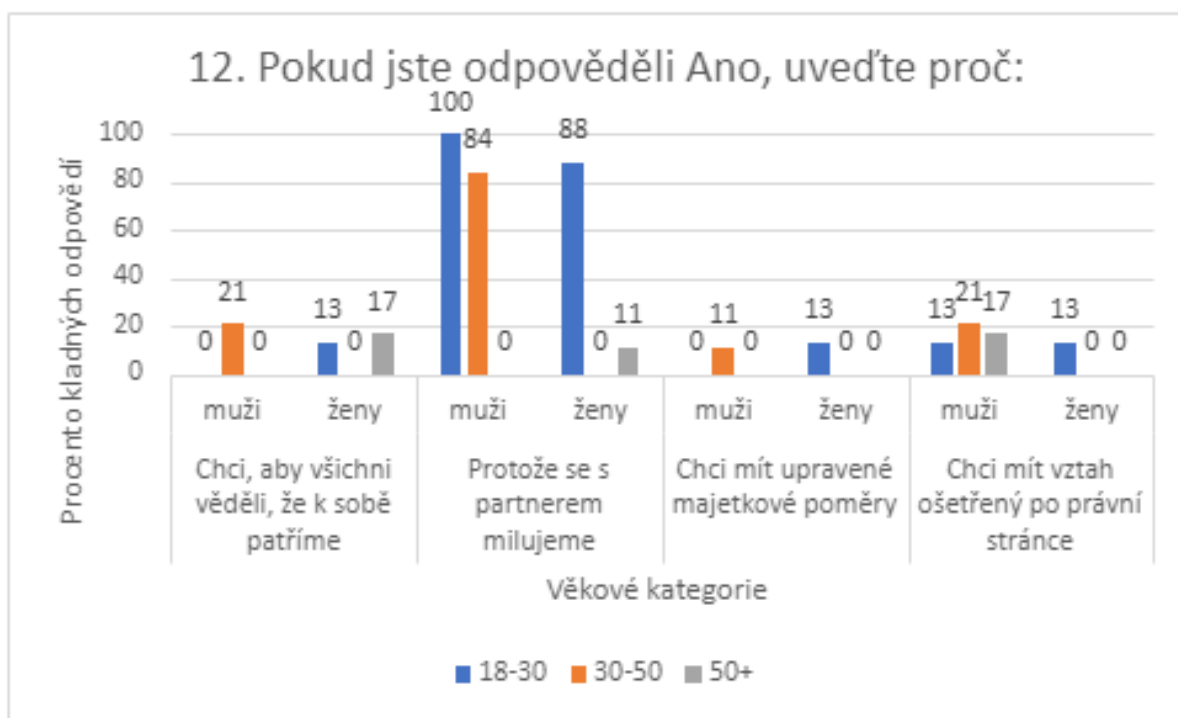
Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Z dotázaných odpovědělo 16 % mužů ve věku 30-50 let, že se nechce vázat, 11 % mužů ve věku 50 a více let uvedlo, že se nechce vázat a 11 % , že jim vyhovuje volný svazek.

17 % žen, ve věku 30-50 let, které se nechtěly vdát, uvedly, že chtějí žít ve volném svazku, 8 % uvedlo, že se nechce zklamat a 8 %, že chtějí žít samy. Ženy ve věku 50+, které se nechtěly vdát uvedly v 6 % , že se nechtějí vázat a 6 % , že jim vyhovuje žít odděleně.

Otázka č.12

Graf 14: Proč chtějí vstoupit do manželství

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Muži ve věku 18-30 let uvedli jako důvod ve 100 % lásku a 13 % chtělo ještě k tomu mít ošetřený vztah po právní stránce.

84 % mužů ve věku 30-50 let uvedlo lásku, 21 % uvedlo, že chtělo svůj vztah....a ještě také 21 % procent mužů této kategorie chtělo mít vztah právně ošetřený. Dále 11 % těchto mužů chtělo mít upravené majetkové poměry.

17 % mužů ve věku 50+ se chtělo oženit, aby měl vztah ošetřený po právní stránce.

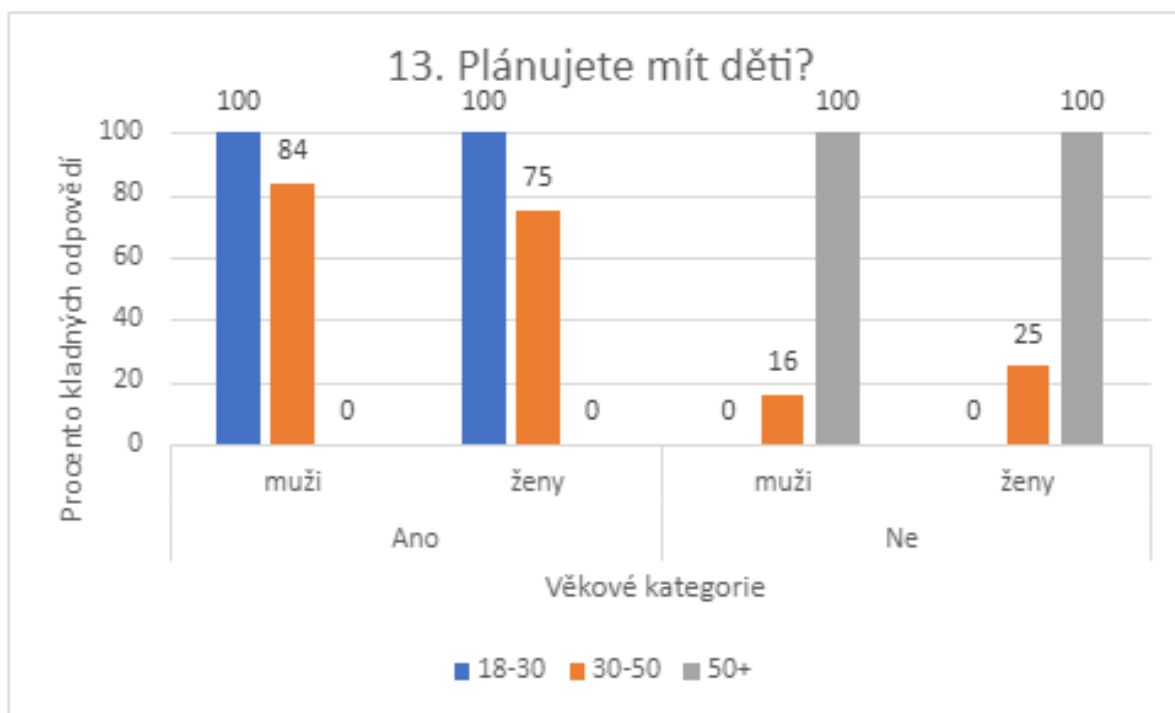
Ženy ve věku 18-30 let uvedly v 88 % jako důvod lásku, ve 13 % chtěly mít shodně svazek oficiální, a ošetřený právně a po majetkové stránce.

Ženy v kategorii 30-50 let

Ženy 50+ odpověděly v 17 %, že chtějí, aby byl jejich vztah oficiální a v 11 % je důvod láska.

Otázka č.13

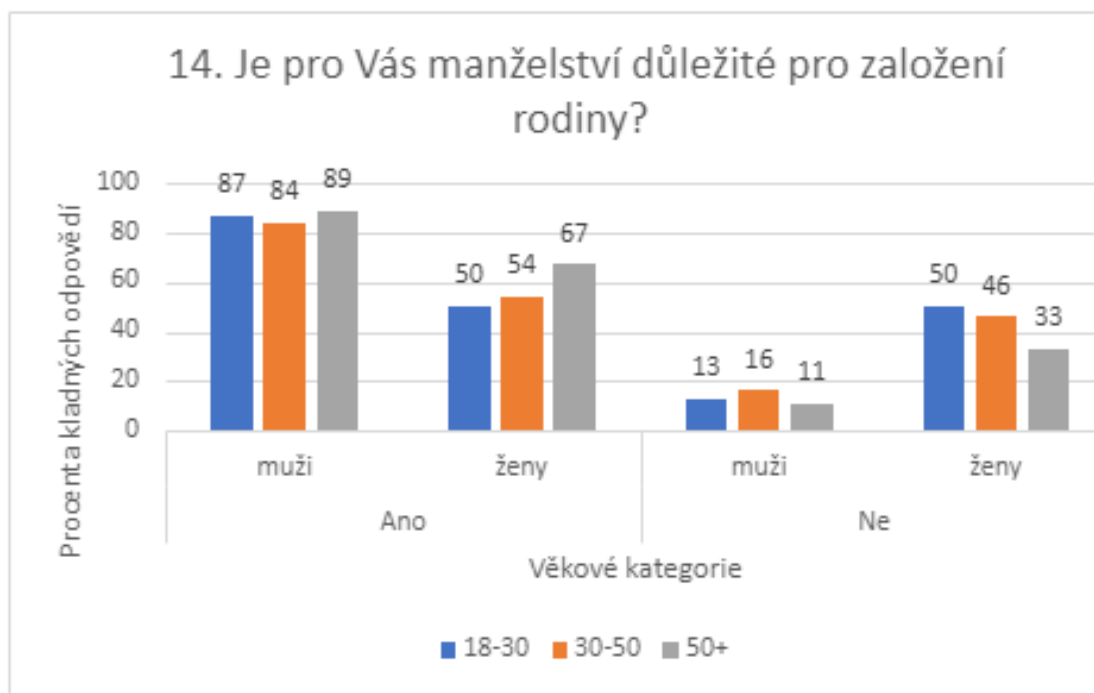
Graf č.15: Plánujete mít děti?

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Otázka č.14

Graf 16: Je manželství důležité pro založení rodiny?

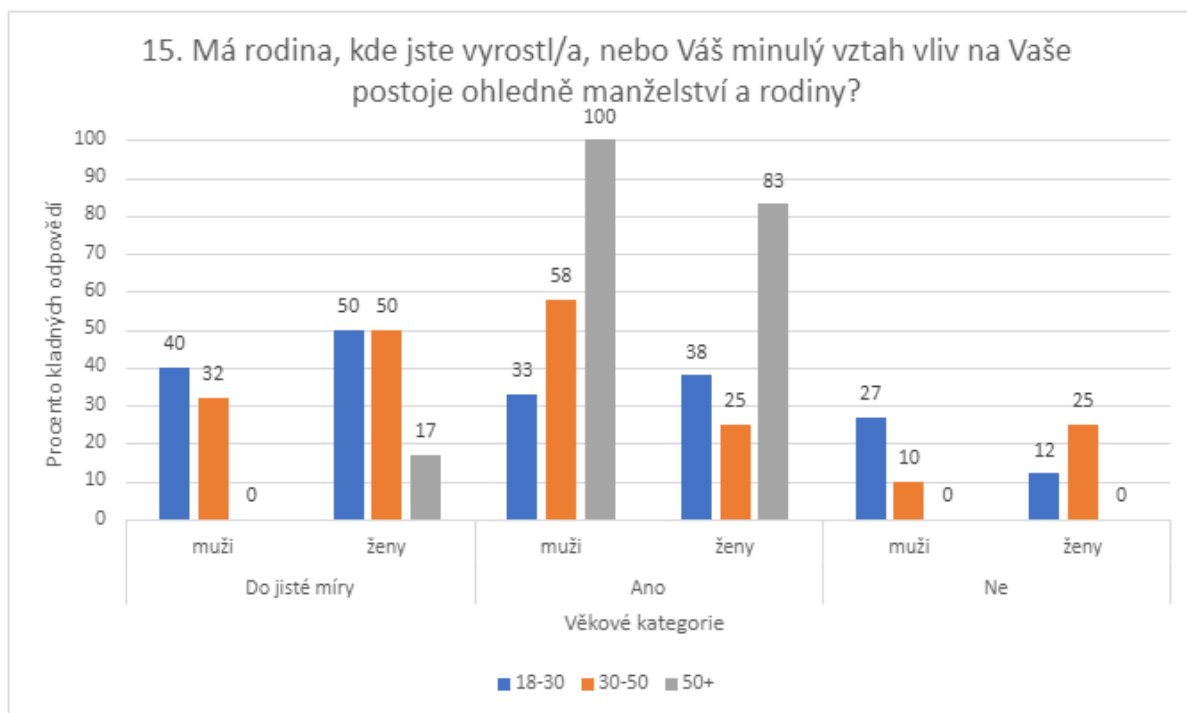
Zdroj : Autor práce, 2021,(vlastní výzkum)

Muži ve věku 18-30 let odpověděli v 87 % , že pro založení rodiny je pro ně důležité žít v manželství , stejně tak pro 84 % mužů ve věku 30-50 let a stejně tak pro 89 % mužů ve věku 50+.

Na tuto otázku odpovědělo kladně 50 % žen ve věku 18-30 let, 54 % ve věku 30-50 let a 67 % ve věku 50+.

Otázka č.15

Graf 17: Má původní rodina vliv na postoje k manželství a rodině?

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

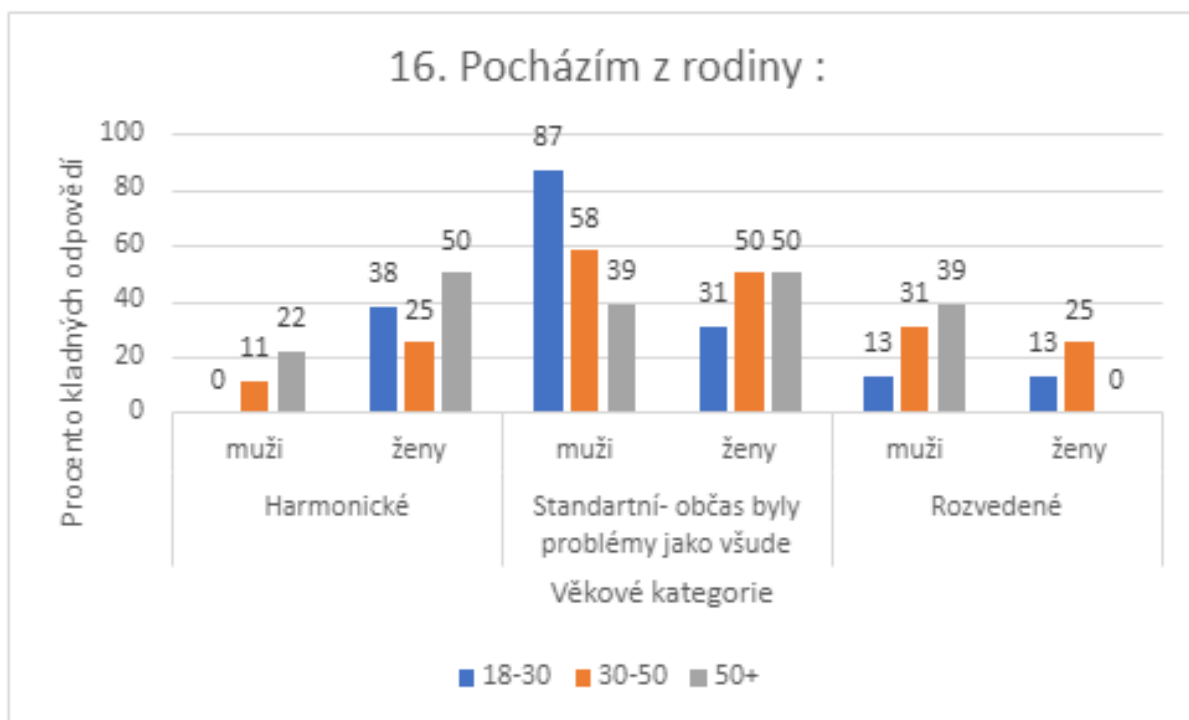
Na tuto otázku muži ve věku 18-30 let odpověděli ve 33 % ano, 27 %, že ne a 40 %, že do jisté míry. Ve věku 30-50 let odpovědělo ano 58 %, ne 10 % a 32 %, že do jisté míry ano. Muži nad 50 let odpověděli shodně, že ano.

Na tuto otázku ženy ve věku 18-30 let odpověděly ve 38 %, že ano, 12 %, že ne a 50 %, že do jisté míry. Ve věku 30-50 % odpovědělo 25 % ano, 25 % ne a 50 %, že do jisté míry ano.

Ženy ve věku 50+ odpovědělo 83 %, že ano a 17 %, že do jisté míry.

Otázka č.16

Graf 18: Původní rodina

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

87 % mužů ve věku 18-30 pochází ze standartní rodiny a 13 % z rozvedené rodiny.

11 % mužů ve věku 30-50 let uvedlo, že pochází z harmonické rodiny, 58 % mužů pochází ze standartní rodiny a 31 % pochází z rodiny rozvedené.

22 % mužů ve věku 50+ pochází z harmonických rodin, 39 % ze standartních a 39 % z rozvedených rodin.

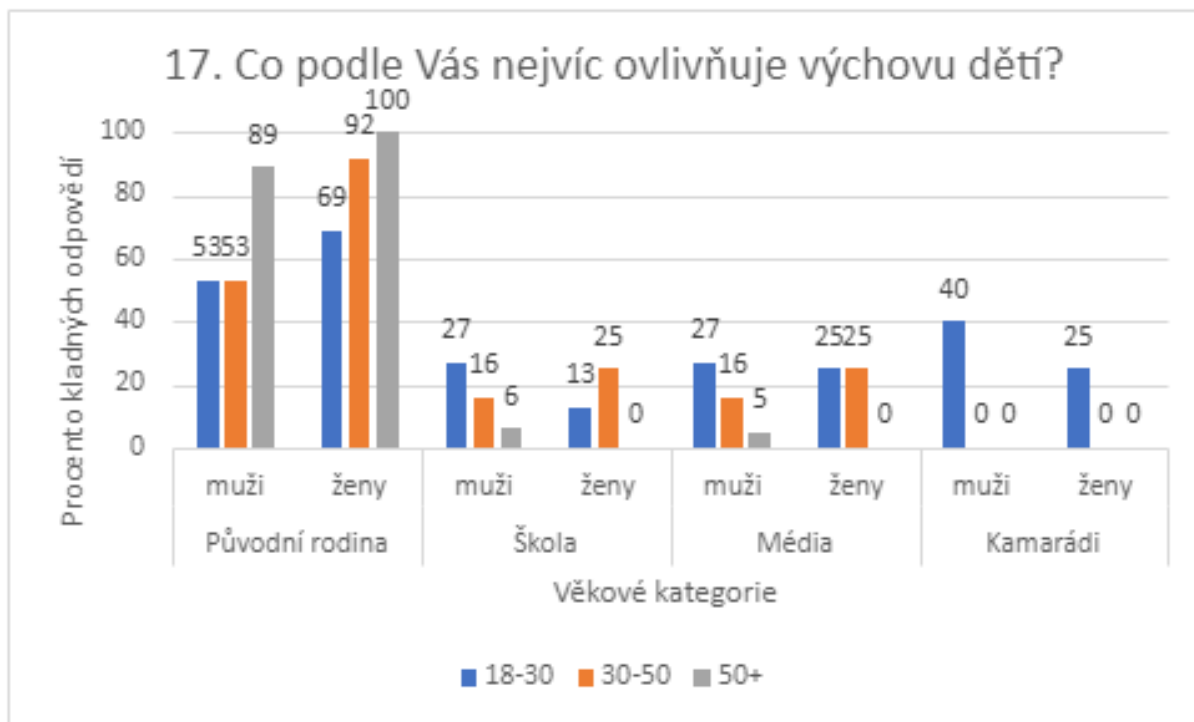
38 % žen ve věku 18-30 pochází z harmonické rodiny, 31 % ze standartních rodin a 13 % z rozvedených.

25 % žen ve věku 30-50 pochází z harmonických rodin, 50 % ze standartních a 25 % z rozvedených rodin.

Ženy ve věku 50+ uvedly v 50 %, že pochází z harmonických rodin a v 50 % ze standartních. Je zajímavé, že z tohoto grafu vyplývá, že rodiny, ve kterých byly mé respondentky, se dříve tolik nerozváděly.

Otázka č.17

Graf 19: Co ovlivňuje výchovu dětí

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

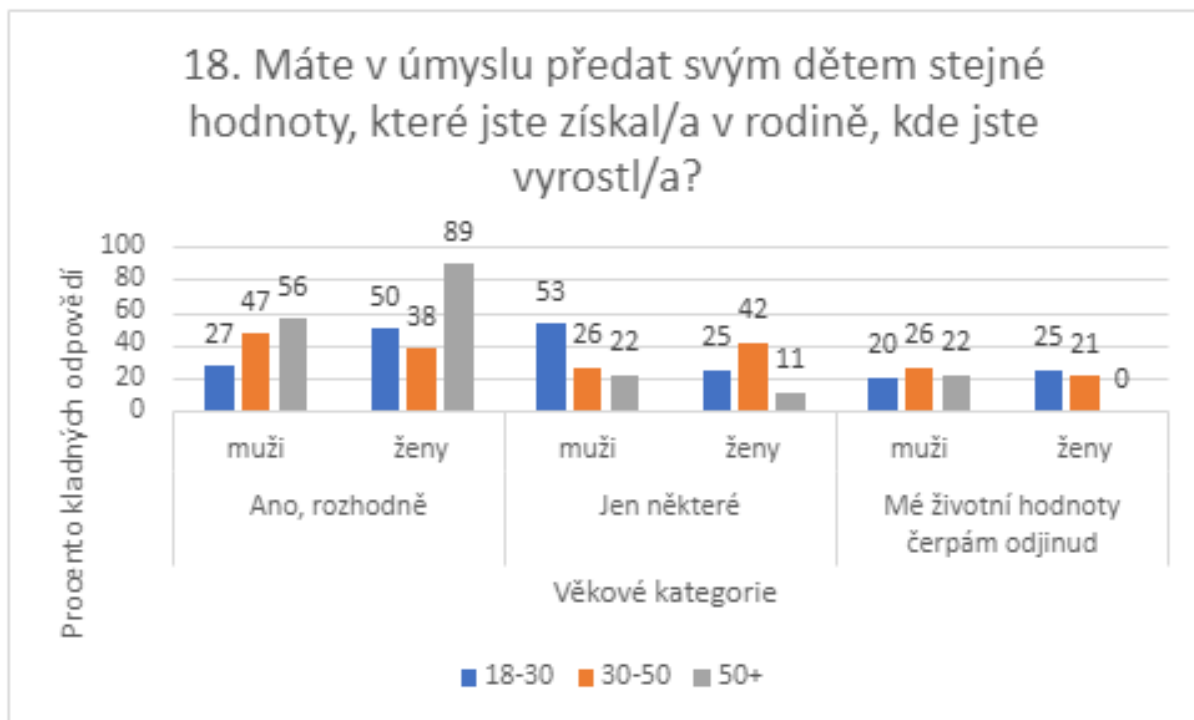
Na tuto otázku odpovědělo 53 % mužů ve věku 18-30, že původní rodina, 27 %, že škola a média a také ze 40 % kamarádi. 53 % mužů ve věku 30-50 odpovědělo, že původní rodina, v 16 % škola a 16 % média. 89 % mužů 50+ odpovědělo, že největší vliv má původní rodina, 6 % škola a 5 % média.

Ženy ve věku 18-30 uvedlo v 69 % původní rodinu, ve 13 % školu a v 25 % média a také z 25 % kamarády. Ženy ve věku 30-50 uvedly z 92 % původní rodinu, ve

25 % školu a 25 % média. Ženy ve věku 50+ uvedly původní rodinu ve 100 %.

Otázka č.18

Graf 20: Předání rodinných hodnot

Zdroj: Autor práce, 2021, (Vlastní výzkum)

„Ano“ odpovědělo 27 % mužů ve věku 18-30, 47 % mužů ve věku 30-50 a 56 % mužů ve věku 50+.

„Jen některé“ odpovědělo 53 % mužů ve věku 18-30, 26 % ve věku 30-50 a 22 % ve věku 50+. „Ne“ odpovědělo 20 % ve věku 18-30, 26 % ve věku 30-50 a 22 % ve věku 50

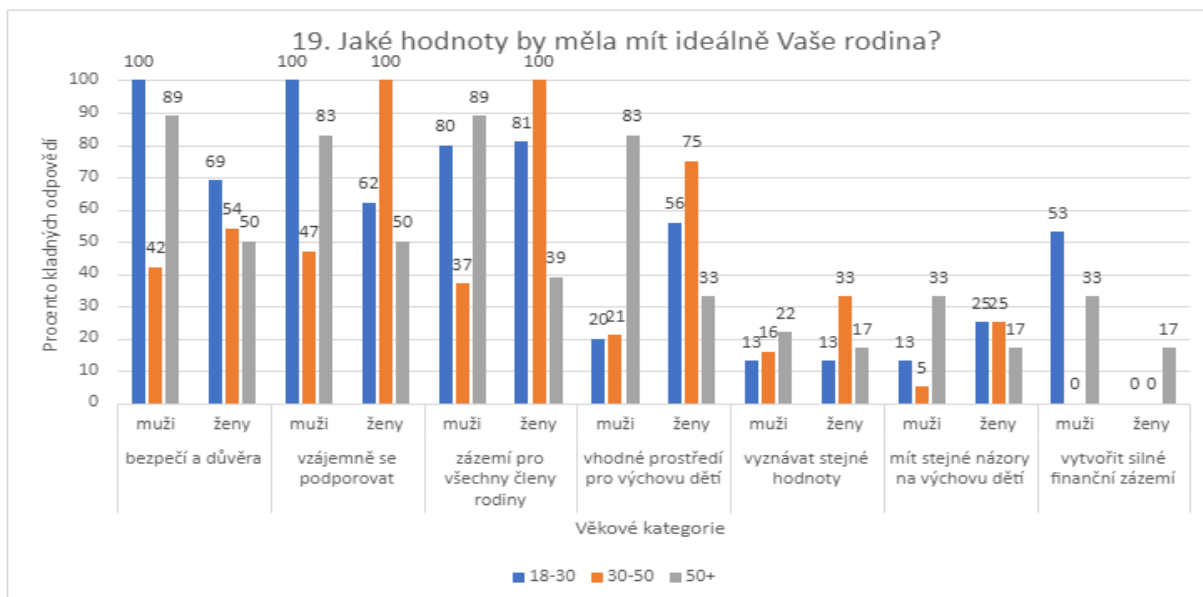
„Ano“ odpovědělo 50 % žen ve věku 18-30, 38 % ve věku 30-50 a 89 % ve věku 50+.

„Jen některé“ odpovědělo 25 % ve věku 18-30, 42 % ve věku 30-50 a 11 % ve věku 50+.

„Ne“ odpovědělo 25 % ve věku 18-30 a 21 % ve věku 30-50 let .

Otázka č. 19

Graf 21: Hodnoty rodiny

Zdroj: Autor práce, 2021, (Vlastní výzkum)

Muži ve věku 18-30let považují za největší hodnotu rodiny bezpečí a vzájemnou podporu, jako další vytváření zázemí pro rodinu, a finanční zabezpečení hodnotí stejnou měrou. Ostatní hodnoty jsou nízké.

Muži ve věku 30-50 za největší hodnotu považují vzájemnou podporu, dále bezpečí domova, na třetím místě zázemí pro rodinu. Ostatní hodnoty jsou nízké, důležitost stejných názorů na výchovu dětí mají na 5 % a vytváření prostředí pro výchovu dětí je pouze na 21 %.

Muži 50+ hodnotí bezpečí domova a zázemí pro rodinu jako největší hodnotu a na druhém místě mají vzájemnou podporu a vhodné prostředí pro výchovu dětí. Finanční zázemí je až na čtvrtém místě a ostatní hodnoty velmi nízké.

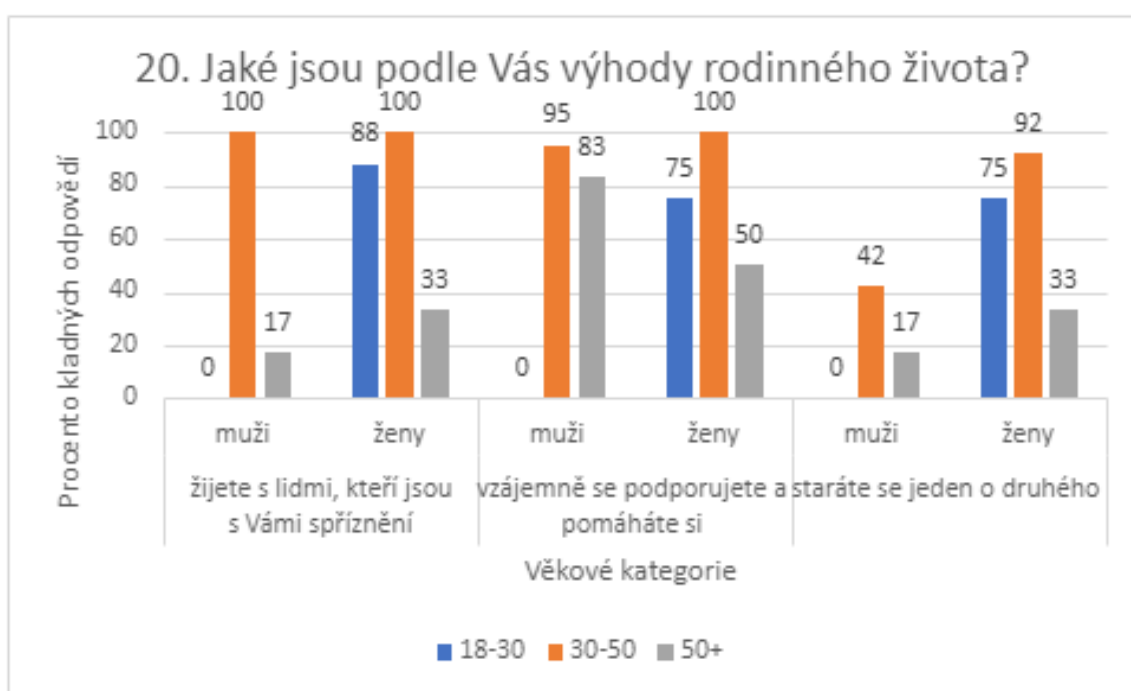
Ženy 18-30 let si nejvíce cení vytváření zázemí, bezpečí, vzájemnou podporu. Vytváření prostředí pro výchovu dětí mají na 56 %, stejné názory.

Ženy 30-50 let si nejvíc v rámci rodiny cení podporu a zázemí. Stejně názory na výchovu dětí jsou na druhém místě. Bezpečí domova je na třetím místě a mít stejné názory na život a uznávat stejné hodnoty jsou na čtvrtém místě.

Ženy 50+ si nejvíc cení bezpečí a podporu. Na druhém místě zázemí a na třetím mít stejné názory na výchovu dětí. Ostatní hodnoty jsou na 17 %.

Otázka č 20

Graf 22: Výhody rodiny

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Muži ve věku 18-30 se nevyjádřili. 100 % mužů ve věku 30-50 let považují za největší benefit rodinného života to, že žijete se spřízněnými lidmi a stejně mužů ve věku 50+ 17 %.

Za druhý největší benefit rodinného života a to vzájemnou podporu a pomoc, považuje 95 % mužů ve věku 30-50 let a muži ve věku 50+ považují tento benefit za největší a to v 83 %.

Vzájemnou péči si muži 30-50 let cení na třetím místě a to ve 42 % a muži 50+ v 17 %.

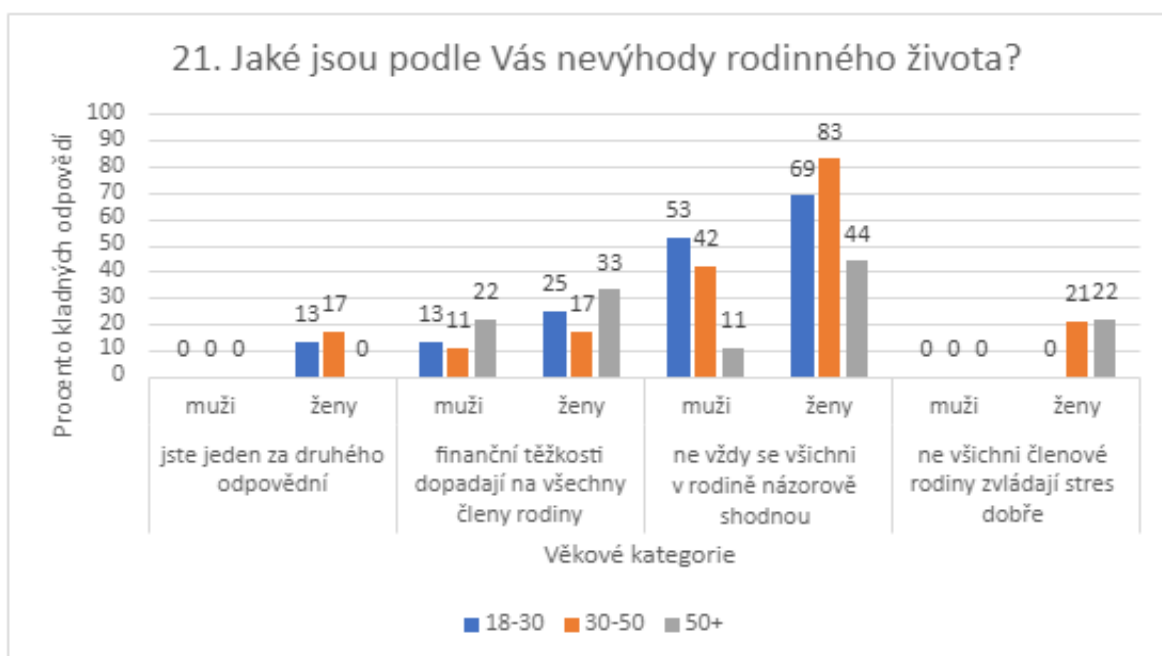
Ženy ve věku 18-30 považují za největší benefit rodinného života život se spřízněnými lidmi a to ze 88 %. Ženy ve věku 30-50 si tohoto považují ve 100 %. A ženy 50+ ve 30 %.

Vzájemnou podporu a pomoc si cení ženy ve věku 18-30let ze 75 %, ženy ve věku 30-50 ze 100 % a ženy ve věku 50+ na 50 %.

Starost jednoho o druhého preferují ženy ve věku 18-30 v 75 % , ve věku 30-50 v 92 % a 50+ ze 33 %.

Otázka č.21

Graf 23: Nevýhody rodiny

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

V otázce odpovědnosti jeden za druhého a zvládání stresu. nevidí nevýhody a to v jakémkoli věku.

V otázce finančních těžkostí vidí muži ve věku 18-30 nevýhodu ve 13 %, muži ve věku 30-50 v 11 % a muži 50+ ve 22 %.

V otázce názorových neshod vidí problém ve věku 18-30 53 % mužů, 42 % mužů ve věku 30-50let a 11 % mužů ve věku 50+.

V otázce odpovědnosti jeden za druhého vidí nevýhodu 13 % žen ve věku 18-30 a 17 % ve věku 30-50 let.

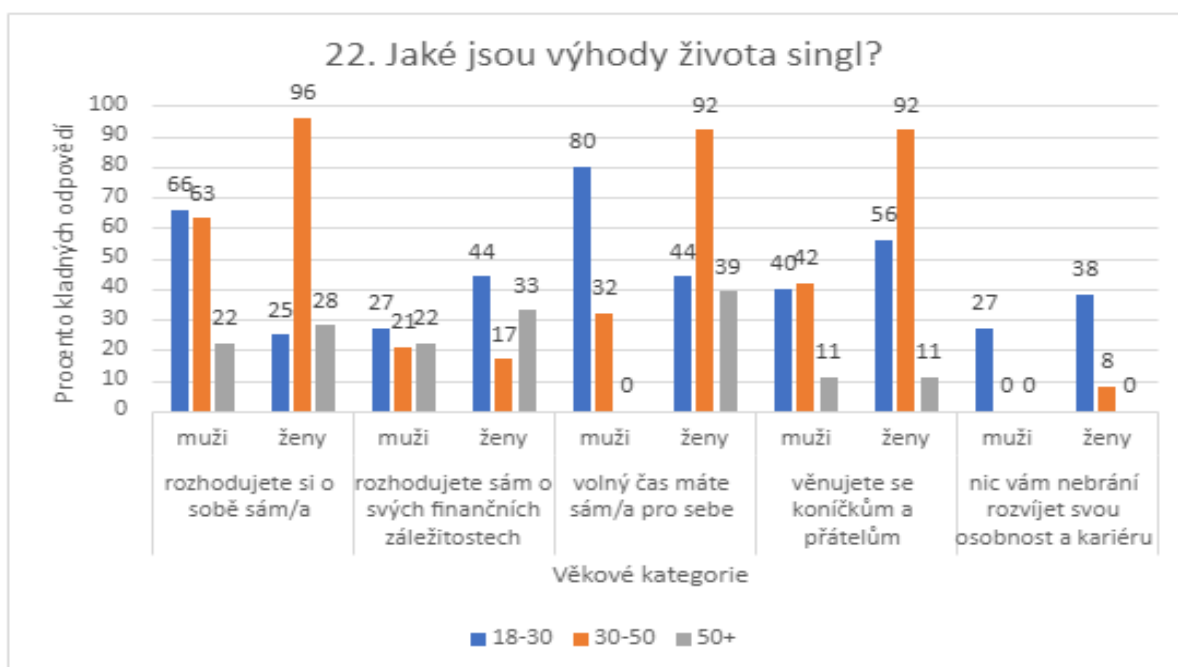
V otázce finanční odpovědnosti vidí nevýhodu 25 % žen ve věku 18-30, 17 % žen ve věku 30-50 a 33 % 50+.

Nevýhodu v názorových neshodách vidí 69 % žen ve věku 18-30, 84 % ve věku 30-50 a 44 % ve věku 50+.

V otázce výskytu stresu se bojí 21 % žen ve věku 30-50 a 22 % žen ve věku 50+.

Otázka č.22

Graf 24: Výhody života singl

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Jako výhodou v životě bez partnera a to, že si rozhoduje o všem sám, považuje 66 % mužů ve věku 18-30, 63 % ve věku 30-50, 22 % ve věku 50+.

Samostatné rozhodování o finančních záležitostech vidí jako výhodou 27 % mužů ve věku 18-30, 21 % mužů ve věku 30-50 a 22 % mužů 50+.

Svobodu v nakládání s volným časem vidí jako výhodou 80 % mužů ve věku 18-30 a 32 % ve věku 30-50.

Koníčky a přátele preferuje jako výhodu života singl 40 % mužů ve věku 18-30, 42 % ve věku 30-50 a 11 % ve věku 50+.

Další výhodou pro muže 18-30 byl rozvoj kariéry a osobnosti a to ve 27 %.

Jako výhodu v životě bez partnera, rozhodovat si sama o sobě, vidí 25 % žen ve věku 18-30, 96 % ve věku 30-50 a 28 % žen ve věku 50+.

Samostatnost ve finančním rozhodování vidí jako výhodu 44 % žen ve věku 18-30, 17 % ve věku 30-50 a 33 % ve věku 50+.

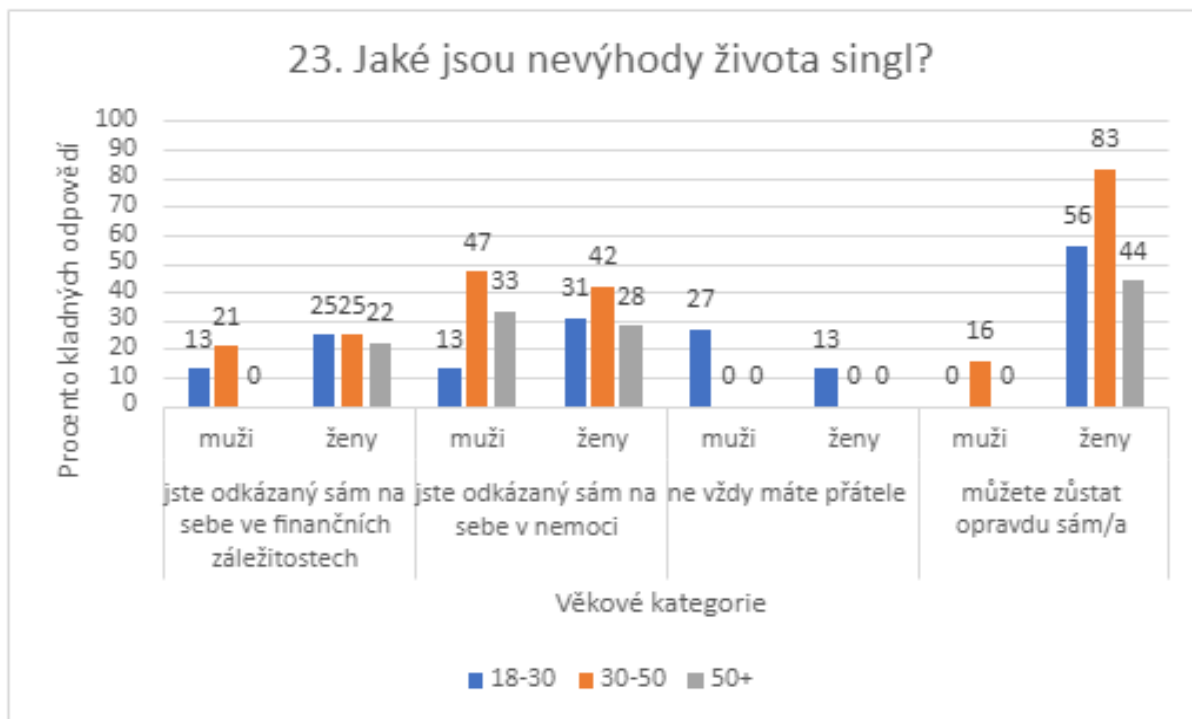
Svobodu v nakládání s volným časem vidí jako výhodu 44 % žen ve věku 18-30a 92 % ve věku 30-50 a 39 % ve věku 50+.

Čas na koníčky a přátele preferuje 56 % žen ve věku 18-30, 92 % ve věku 30-50 a 11 % ve věku 50+.

Věnovat se kariéře vidí jako výhodu 38 % žen ve věku 18-30 8 % žen 30-50.

Otázka č.23

Graf 25: Nevýhody života bez partnera

Zdroj: Autor práce, 2021, (vlastní výzkum)

Jako nevýhody v životě bez partnera označili muži ve věku 18-30 ve 13 % , že jste sám na finanční těžkosti, ve 13 % , že jste bez pomoci v nemoci a že ne vždy máte mít okolo sebe přátele ve 27 %.

Podobně se vyjádřili muži ve věku 30-50 let: odkázanost ve finančních záležitostech uvedli 21 % , v nemoci ve 47 % a obavu ze samoty uvedli v 16 %.

Muži nad 50 let uvedli jako jedinou nevýhodu singl života a to v počtu 33 % , že jste odkázaní na sebe v nemoci.

Ženy ve věku 18-30 vidí nevýhodu singl života ve finančních záležitostech ve 25 % , ve věku 30-50 také v 25 % a 50+ ve 22 %.

Být odkázaný na sebe v nemoci vidí jako problém 31 % žen 18-30, 42 % žen 30-50 a 28 % žen 50+.

Toho, že kolem sebe nebudou mít přátele se bojí 13 % žen ve věku 18-30.

Úplné samoty se bojí 56 % žen ve věku 18-30, 83 % žen ve věku 30-50 a 44 % žen ve věku 50+.

5.2 Interpretace a diskuze výsledků a ověření hypotéz

Na otázku, V1, jestli respondenti chtějí žít v manželství případně registrovaném partnerství, vyšlo podle otázky č.9. ANO a to v nepochybné většině. Tedy odpověděli respondenti, kteří již jsou v manželství i ti nezadaní.

Otázka č.10 byla orientační. Zněla: „Plánujete manželství?“ Ti, kdo už jsou v manželství, v některých případech odpověděli - a to pravdivě záporně, protože nové manželství neplánují. Respondenti v kategorii 18-30, kteří jsou svobodní, odpověděli ve 100 % ANO.

Důvodem ke vstupu do manželství je pro respondenty láska. V kategorii 50+ jsou důvodem i praktické stránky, tedy právní a majetkové uspořádání vztahu.

V otázce č.11 se autorka ptala, proč někteří respondenti odmítají žít v manželství či registrovaném partnerství. Odpověď byla, že se nechtějí vázat. Procento odpovědí však bylo nízké, vzhledem k předešlým kladným výsledkům.

Dále autorka v otázce č.5.,6 a otázce č.8 porovnávala vývoj hodnot od individuálních směřem k párovému životu a č.19 směřem k rodinnému životu.

V individuálních hodnotách preferují muži 18-30 lásku, na stejné úrovni zdraví. Ženy v této kategorii lásku a sňatek. Děti považují za důležité muži na 32 % a ženy také na 32 %. Sňatek preferují muži na 25 % a ženy také na 25 %.

Ve vztahu uznávají obojí hlavně lásku. Dále věrnost a důvěru.

V manželství opět lásku a vzájemnou pomoc. Děti chce 53 % mladých mužů a 50 % žen v této věkové kategorii.

V rodině očekávají muži 18-30 hlavně podporu, rodinné a finanční zázemí. Ženy rodinné zázemí a podporu.

V kategorii 30-50 let v individuálních hodnotách preferují muži důvěru, pak lásku a věrnost. Z 32 % považují za důležitý sňatek a stejně tak mít děti. Ženy považují za nejdůležitější lásku. Děti a sňatek preferují na 25 %.

Ve vztahu je pro ně nejdůležitější láska. Pak důvěra a věrnost. Manželství jako vyústění vztahu vidí 53 % mužů a 33 % žen.

V manželství vidí muži v této věkové kategorii jako největší hodnotu lásku, ženy vzájemnou oporu. Muži plánují děti z 33 % a ženy z 68 %.

Z hodnot preferovaných v rodině vidí muži 30-50 let podporu a zázemí, ženy také.

Poslední je kategorie 50 let a více. Z osobních hodnot u mužů i žen převládá zdraví. Láska je u mužů na druhém místě, ženy ji nepreferují. Ve vztahu muži i ženy preferují lásku. Na druhém místě důvěru a věrnost. Děti již neplánují.

V manželství muži 50+ nejvíce hodnotí lásku, na druhém místě mají vzájemnou pomoc, ženy ji mají na prvním místě. Pro manželství považují ženy za důležité mít děti a to v 89 % .

V rodině muži i ženy preferují jako největší hodnotu zázemí a podporu.

V1 zněla: Chtějí lidé v dnešní době uzavírat manželství? Celkový výsledek je ANO. Hlavní důvod je láska. Stěžejní otázka byla č.10.

V2 zněla: Co pokládají respondenti za nejvyšší hodnotu v manželství? Výsledek byl ovlivněn věkovými kategoriemi, ale pro většinu respondentů je to láska. Hlavní otázka na toto téma byla č.7.

V další části byla zkoumána rodinná oblast.

V otázce č.13 byla položena otázka, jestli respondenti chtějí mít děti. V kategorii 18-30 let odpověděli ve 100 %, že ano. V kategorii 30-50 let řeklo 84 % mužů, že ano, u žen to bylo jen 75 %.

V otázce č.14 bylo zkoumáno, jestli považují respondenti za důležité, aby vychovávali děti jako manželé. V kategorii 18-30 let muži odpověděli v 87 % ano, ženy v 50 % ano.

Muži v kategorii 30-50 let odpověděli v 84 % ano, ženy v 54 % ano. V kategorii 50+ odpověděli muži v 84 % ano, ženy v 67 % ano.

Výsledně převažuje ANO, respondenti považují manželství za důležité pro výchovu dětí.

Respondenti byli v otázce č.20 dotázáni, jakou vidí výhodu v rodinném životě. V kategorii 18-30 i kategorii 30-50 muži i ženy shodně označili jako největší benefit žít se spřízněnými lidmi. Pro kategorii 50+ to shodně pro muže i ženy byla vzájemná podpora.

V otázce č.21 byli dotázáni, jakou nevýhodu v rodinném životě shledávají. Ženy 18-30 a muži 50+ uvedli, že finanční těžkosti, které nesou členové rodiny společně. Ale v ostatních čtyřech skupinách byly jednoznačně vyhodnoceny: názorové neshody členů rodiny.

Dále byli respondenti v otázkách č. 15, 16, 17 a 18 tázáni, z jaké pochází rodiny, co podle nich nejvíc ovlivňuje výchovu dětí, jestli má jejich původní rodina vliv na jejich názor na rodinu a manželství a jestli chtějí svým dětem předat životní hodnoty převzaté z původní rodiny.

Jako nejčastější odpovědi muži 18-30 řekli, že pochází z standarní rodiny, že původní rodina má vliv na jejich postoj k rodině a manželství jen do jisté míry,

Hodnoty, které získali v původní rodině, chtějí předat jen některé a o v 53 % a výchovu podle nich nejvíc ovlivňuje rodina.

Ženy 18-30 označují původní rodinu většinou za harmonickou. Původní rodina jejich postoje k rodině ovlivnila jen do jisté míry, ale získané hodnoty chtějí předat svým dětem. Také podle nich rodinné prostředí nejvíc ovlivňuje výchovu.

Muži 30-50 let jsou původní rodinou v názoru na manželství ovlivněni, pochází většinou ze standardní rodiny jejíž hodnoty chtějí předat a podle nich výchovu nejvíc ovlivňuje rodina.

Ženy 30-50 let také uvádějí, že pochází ze standardní rodiny, ale jejich názory jsou ovlivněny do jisté míry. Hodnoty původních rodin chtějí předat jen ze 42% a také podle nich výchovu nejvíc ovlivňuje rodina.

Muži 50+ uvádí, že pochází ze standardních rodin a původní rodina má vliv na jejich postoj k manželství a rodině. Svě hodnoty z původních rodin chtějí v 56 % předat a největší vliv na výchovu má podle nich rodina.

Ženy 50+ jsou původní rodinou ovlivněny v 83%, své původní rodiny považují za harmonické, hodnoty chtějí předat dětem a největší vliv na výchovu přikládají rodině.

Celkový výsledek tedy je, že původní rodina respondenty přinejmenším do jisté míry ovlivnila a získané hodnoty chtějí předat. Rodinný vliv pokládají ve výchově za stěžejní.

V3 zněla: Pokud partneři již mají dítě nebo plánují rodičovství, považují za důležité uzavřít manželství? Odpověď je podložena otázkou č.14 a je to ANO.

Hypotéza 1 a hypotéza 2 byly potvrzeny. Hypotéza č.3 potvrzena nebyla.

5.3 Vyhodnocení rozhovoru

Z rozhovoru s odborníkem z praxe vyplynulo, že žít v úředně nesezdaném svazku je jednoznačně nevýhodné, jak ukazuje právní praxe. Manželství představuje právní jistotu pro všechny členy rodiny.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit, jaký mají obyvatelé Prahy názor na instituci manželství a rodiny. Vzhledem k počtu nesezdaných párů, lidí, kteří žijí jednotlivě v domácnosti, stoupající rozvodovosti a svobodných matek bylo zajímavé zjistit, jestli respondenti nemají zájem o manželství anebo neuzavírají manželství proto, že nemají vhodný protějšek.

Byly zkoumány tři věkové skupiny respondentů z hlavního města a muži i ženy. Byly vneseny tři hypotézy. První hypotézou bylo, že většina respondentů chce žít v úředně potvrzeném svazku. Tato hypotéza byla na základě výzkumu potvrzena.

Druhá hypotéza byla zvolena s ohledem na hodnotovou orientaci respondentů. Hypotézou bylo, že jako nejvyšší hodnotu v manželství si respondenti cení lásku. Tato hypotéza byla také potvrzena. Láska je stále nejvyšší hodnotou ve vztazích a to ve všech věkových kategoriích.

Třetí hypotéza byla orientována na rodinu. Podle množství rozvedených nebo svobodných matek a svobodných či rozvedených mužů bylo předpokladem, že respondenti nevidí jako důležité, aby děti vyrůstaly v manželství. Byla tedy stanovena ve znění: Pro založení rodiny s dětmi respondenti nepovažují za důležité uzavřít manželství. Tato hypotéza se nepotvrdila. Naprostá většina respondentů považuje manželství za důležité pro založení rodiny a výchovu dětí. V případě svobodných matek se tedy patrně jedná o nedostatek příležitostí k seznámení nebo nevhodný výběr partnerů, což nebyl předmět výzkumu.

Tento výzkum vlivem hygienických opatření, v souvislosti s covid19, omezil na oblast Prahy. Bylo by dobré v budoucnu jej rozšířit. Názory na danou tematiku se liší v souvislosti s lokalitami, jejich sociálními a ekonomickými podmínkami a specifiky.

Také, jak vyplynulo z rozhovoru s odborníkem z praxe, měla izolace a celková situace obyvatel v naší republice díky covid19 velký vliv na vztahy v rodinách. I proto by bylo zajímavé výzkum znovu provést a rozšířit, případně prozkoumat, jaký mají změny v našem životě vliv na chování různých skupin obyvatel. Tyto změny se jistě liší

opět podle věku, lokality, sociální skupiny a mnoha dalších kritérií. Jisté je, že by bylo velmi zajímavé je zkoumat ze sociologického hlediska.

Dotazník na téma:

Význam manželství a rodiny z pohledu obyvatel Prahy

Vážení respondenti, prosím o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci.

Můžete označit víc odpovědí. V případě, že se Vás daná otázka netýká, vynechte ji, prosím.

1. Pohlaví:

- muž
- žena

2. Věk:

- 18-30
- 31-49
- 50+

3. Jsem:

- svobodný/á
- ženatý/vdaná
- rozvedený/á
- vdovec/vdova

4. Žijete v Praze?

- Ano
- Ne

5. Jaké hodnoty jsou pro Vás důležité?

- Zdraví
- Vzdělání
- Láska
- Víra v Boha

- *Založení rodiny*
- *Kariéra*
- *Životní úroveň*
- *Vlastní zájmy*

6. Jaké hodnoty ve vztahu jsou pro Vás důležité?

- *Láska*
- *Věrnost*
- *Důvěra*
- *Sex*
- *Společné zájmy*
- *Komunikace*
- *Vyhlídka na manželství*

7. Mění se Váš žebříček hodnot během života?

- *Ano, od vlivem událostí*
- *Ne, držím se svých původních hodnot*
- *Ne, ale nevylučuji, že bych je pod tlakem událostí změnil/a*

8. Jaké hodnoty v manželství jsou pro Vás důležité?

- *Láska*
- *Finanční zázemí*
- *Pochopení, opora*
- *Vzájemná pomoc*
- *Věrnost*
- *Sex*
- *Důvěra*
- *Komunikace*
- *Stejně životní hodnoty*
- *Společné prožitky*
- *Mít děti*

9. Jak si představujete svůj partnerský život?

- Žít v manželství/registrovaném partnerství
- Žít v nesezdaném svazku
- Nechci partnerství, vyhovuje mi žít singl

10. Plánujete manželství?

- Ano
- Ne
- Uvažuji o tom

11. Pokud jste odpověděli Ne, uveďte, prosím, proč:

- Nechci se vázat
- Nechci mít za někoho odpovědnost
- Nechci se znovu zklamat
- Chci si rozhodovat o všem sám/a
- Nechci být na někom závislý/á
- Je mi dobře singl
- Volný svazek mi vyhovuje

12. Pokud jste odpověděli Ano, uveďte proč:

- Chci, aby všichni věděli, že k sobě patříme
- Protože se s partnerem milujeme
- Chci mít upravené majetkové poměry/společný majetek/
- Chci mít vztah ošetřený po právní stránce/viz informace od lékaře/

13. Plánujete mít děti?

- Ano
- Ne
- Uvažuji o tom

14. Je pro Vás manželství důležité pro založení rodiny?

- Ano

- Ne, hodně párů má děti a nejsou manželé*

15. Má rodina, kde jste vyrostl/a nebo Váš minulý vztah vliv na Vaše postoje ohledně manželství a rodiny?

- Do jisté míry*
- Ano*
- Ne*

16. Pocházím z rodiny :

- Harmonické*
- Standartní- občas byly problémy, jako všude*
- Nefunkční*
- Rozvedené*
- Neměl/a jsem rodinu*

17. Co podle Vás nejvíc ovlivňuje výchovu dětí?

- Původní rodina*
- Škola*
- Média*

18. Máte v úmyslu předat svým dětem stejné hodnoty, které jste získal/a v rodině, kde jste vyrostl/a?

-
- Ano, rozhodně*
- Jen některé*
- Mám zcela jiné hodnoty než má původní rodina*
- Své životní hodnoty čerpám odjinud*

19. Jaké hodnoty by měla mít ideálně Vaše rodina?

- bezpečí, důvěra*
- vzájemně se podporovat*

- vytvářet zázemí pro všechny členy rodiny
- vytvářet vhodné prostředí pro výchovu dětí
- vyznávat stejné životní hodnoty
- mít stejné názory na výchovu dětí
- vytvořit silné finanční zázemí

20. Jaké jsou podle Vás výhody rodinného života?

- Žijete s lidmi, kteří jsou s Vámi spřízněni a se kterými máte citové vazby
- Vzájemně se podporujete a pomáháte si
- Staráte se jeden o druhého
- Finanční zázemí

21. Jaké jsou podle Vás nevýhody rodinného života?

- Jste jeden za druhého odpovědní
- Finanční těžkosti dopadají na všechny členy rodiny stejně
- Ne vždy se všichni v rodině názorově shodnou
- Ne všichni členové rodiny zvládají stres dobře

22. Jaké jsou výhody života singl?

- Rozhodujete si o sobě sám/a
- Rozhodujete sám o svých finančních záležitostech
- Volný čas máte sám/a pro sebe
- Věnujete se koníčkům a přátelům
- Nic vám nebrání rozvíjet svou osobnost a kariéru

23. Jaké jsou nevýhody života singl?

- Jste odkázaný sám na sebe ve finančních záležitostech
- Jste odkázaný sám na sebe v nemoci
- Ne vždy máte přátele
- Můžete zůstat opravdu sám/a.

Děkuji Vám za Váš čas věnovaný vyplnění dotazníku a za upřímné odpovědi.

*Iveta Kuchařová
Stud.obor Andragogika*

Rozhovor s JUDr. Karlem Fialou, praktikujícím v oblasti rodinného práva

Tazatel: autorka práce

1/

A: Stoupl počet rozvodů v posledních 10 ti letech?

F: V posledních 10 ti letech nevím, to je asi obecně setrvalý stav. Spíš mám intenzivní pocit, že v posledním roce, v souvislosti s koronavirem, hodně stoupl počet lidí, kteří se chtějí rozvádět. A to proto, že když jejich vztahy jsou narušeny dlouhodobě a tito lidé spolu musí trávit 24 hod denně v týdnu, tak si lezou na nervy takovým způsobem, že se to rozhodnou řešit. A ten pocit, že je lockdown a lidi se nemůžou doventilovat jinde, velmi přispěl k tomu, že vztahy, které nebyly zdravé, se velmi bourají. A to vím i z debaty s kolegy, kteří se také zabývají rozvody. Co se mne týče, mám setrvalý stav klientů, já ze svého pohledu nemůžu říct, jestli je jich víc nebo méně.

2/

A: Přichází snoubenci s předmanželskou smlouvou?

F: Ano, to je čím dál častější. Jak se tento právní institut dostává do právního povědomí laiků, tak je čím dál častější oproti době, kdy to bylo nové.

3/

A: Na čem těmto klientům nejvíc záleží?

F: Hodnoty, které snoubenci preferují, jsou pár od páru jiné. Někoho svede dohromady láska k majetku, někoho láska k dětem, stávajícím nebo budoucím a někoho láska jednoho k druhému. Do popředí se dostává možnost dopadu, hodnoty související s majetkem nebo kariérou. Bývá to v okamžiku, kdy jeden z nich začíná podnikat a chce

se ženit nebo vdávat. Co se týče hodnot, které je svedly dohromady, nemohu se vyjádřit, ke mně chodí většinou v době, kdy už tyto hodnoty žádné nejsou.

4/

A: V jakém věku se lidé nejčastěji rozvádí?

F: Nejčastěji ve středním věku, ale rozváděl jsem i páry, kterým nebylo ani dvacet let a byli spolu rok a půl. Ale také jsem tu měl staré lidi. Nejstarší pár byl 76 a 75 let.

5/

A: Je častá střídavá péče?

F: Střídavá péče je současná mantra, soudy se k ní přiklání jako k variantě, která by měla být nejlepší pro děti. Jsou ale i případy, kdy to soudy nenařídí, protože to není ve prospěch dítěte. Vždycky se ale v první fázi opatrovnického řízení ohledně úpravy rodičovských povinností zkoumá možnost střídavé péče.

6/

A: A vyživovací péči ve prospěch jednoho z manželů jste vyřizoval?

F: Vyskytuje se to, ale není to častý případ.

7/

A: Řešil jste partnerskou smlouvu nebo právní záležitosti v rámci registrovaného partnerství?

F: Přes moji kancelář to nešlo.

8/

A: Jak řešíte spory u nesezdaných párů?

F: V tomto případě nemusí mít uvedenou stejnou adresu trvalého bydliště, ale je třeba, aby spolu žili v jedné domácnosti. Ten právní důsledek je to podstatné: aby spolu žili, hospodařili, trávili volný čas. Jsou tam svědci společného bydlení. Není tu majetkové společenství jako v případě manželů, tady je to tak, že každý z těch dvou spolubydlících co vydělá, je jeho a je jen na nich, jakým způsobem se budou navzájem podílet na vedení společné domácnosti.

9/

A: Manželství a nesezdané soužití, v rámci rozvodu či rozchodu, jaké vidíte výhody a nevýhody?

F: V případě nesezdaných párů, já bych nebyl za to, že je to bez komplikací. Komplikace jsou tady daleko větší, než v manželství. V manželství jsme odkládali na společný účet a koupili jsme auto. Ale v případě rozchodu u nesezdaných se peníze poskládaly různě. A auto je napsané na jednoho z nich. Ten, na koho je napsané, tvrdí, že je jeho a ten druhý chce podíl. Ty spory jsou tedy daleko horší. V kancelářích mám několik. Např. dva lidé spolu žijí, nejsou manželé a mají dítě. Pořádí si bydlení na hypotéku. Pracuje tedy jeden z nich, druhý je na rodičovské dovolené. V případě rozchodu je nemovitost napsaná jen na jednoho z nich. Ale je tu hypotéka, zaplacená třeba z poloviny, peníze, které dostali darem a jak se to vypořádá? Takové případy jsou běžné.

10/

A: Existuje podle Vás rodinná dispozice k rozvodovosti?

F: Nemyslím si. Podle toho, co jsem četl, troufám si říct, že zažité vzorce chování v manželství jsou ty, které vidí ve svých rodinách a přenáší si je do svých manželství.

Například když otec bije matku a tváří se, že se to může, tak syn to bude opakovat, protože se to přece může. Ale také naopak to pro dítě může znamenat trauma a tento vzorec bude mít za negativní.

11/

A: A hodnoty v manželském vztahu: láska, vzájemná pomoc, komunikace, co je podle Vás to nejdůležitější?

F: Láska, ta musí být alespoň ze začátku. Komunikace a společně trávený čas, to je to, na čem stojí dlouhodobé vztahy. Když se dva manželé rozvádí, je to většinou proto, že vyhasla komunikace i o běžných věcech. Ti lidé nejsou schopni se domluvit o ničem. Ani když je opatrovnický soud pošle k mediátorovi, nejsou kolikrát schopni komunikovat.
běžné.

12/

A: Jaký je Váš osobní názor na manželství a rodinu?

F: Jak už jsme si řekli, v nesezdaném soužití je víc nevýhod: dědictví, informace o zdravotním stavu, atd. Tuto otázku bych uzavřel tím, že manželství je právní jistota.

A: Děkuji Vám za rozhovor.

F: Prosím, rádo se stalo.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTÁK,J., DEMJANENKO, M.,2021, *Sociální andragogika: Andragogika v procesu socializace člověka*.1. vyd., Praha:Grada, ISBN 978-80-247-3997-7

FELDMANN, V., 1998, *Život z víry*.1.vyd., vydalo Sdružení sv.Jana Neumanna, ISBN 80-86074-03-X

FRANCOVÁ, K.,2008, *Věk mloků*, 1.vyd., Triton Praha, ISBN 80-7387-103-3.

HATÁR,C.,2009, *Sociální pedagogika,sociální andragogika a sociální práce*. 2.vyd.,Educa service,Praha, ISBN 978-80-87306-01-7.

CHALOUPKOVÁ, J., HAMPLOVÁ, D., MITCHELL, E., Vítečková, M., 2010, *Proměny rodinných a profesních startů*. 1 vyd.,Soc.ústav AV ČR, Praha, ISBN 978-80-7330-185-9.

KUČERA, M.,FIALOVÁ, I., HAMPLOVÁ, D.,VYMĚTALÍKOVÁ, S.,2000, *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha, Sociologické nakladatelství,

LOUCKÁ,P., TRAPKOVÁ, L.,CHVÁLA, V., 2014, *Žena a muž v rodině*. 1.vyd.,Vyšehrad, Praha, ISBN 978-80-7429-479-2.

MATĚJČEK, Z., 1992, *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1.vyd., Státní pedagogické nakladatelství, ISBN 80-04-25236-2.

MAŘÍKOVÁ H., ČERMÁKOVÁ, M., 2000, *Proměny současné české rodiny*. Sociologické nakladatelství, ISBN 80-85-850-93-1.

MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A., 1996, *Velký sociologický slovník*. Karolinum, ISBN 80-7184-311-3.

MATOUŠEK, O.,2003, *Rodina jako instituce a vztahová síť*..vyd.3, SLON, ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, I., 2002, *Sociologie rodiny*.2.vyd.Sociologické nakladatelství SLON, ISBN 80-86429-05-9.

MOŽNÝ, I.,2006, *Rodina a společnost*, 2.vyd. SLON, ISBN 978-80-86429-87-8.

- MOŽNÝ, I.,2002, *Česká společnost, nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. 1.vyd., Praha, Portál, ISBN 80-7178-624-1.
- MOŽNÝ, I.,1990, *Moderní rodina*. 1.vyd.,Brno, Blok, ISBN 80-7029-018-8.
- NOVÁK, T., 2006, *Manželství a rodinné poradenství*. 1.vyd.,Grada Publishing a.s., ISBN 978-80-247-6177-0 (el.verze)
- NOVÁK, T., 2013, *Pozitivně na manželství*. 1.vyd., Grada, Praha, ISBN 978-80-247-4645-6.
- NOVÁK, T.,2010, *Manželství jako trvalý stres*. 1.vyd., Grada, Praha, ISBN 978-80-247-2799-8.
- PALÁN, Z., LANGER, T., 2008, *Základy andragogiky*, 1.vyd.,UJAK, ISBN 978-80-86723-58-7.
- PLAŇAVA, I., 1998, *Spolu každý sám: v manželství a rodině*. Lidové noviny, ISBN 80-7106-292-8.
- PLAŇAVA, I., 2000, *Manželství a rodiny*. 1.vyd., Brno Doplněk, ISBN 80-2339-039-2.
- PARROT, L., a L.,2004, *Zachraňte své manželství*. 1.vyd., Praha, Návrat domů, ISBN 80-7255-105-1.
- SAK, P.,2002, *Proměny české mládeže*. Petrklíč, ISBN 80-7229-042-8.
- SAK, P., SAKOVÁ, K.,2004, *Mládež na křižovatce*. 1.vyd., Svoboda servis, ISBN 80-86320-33-2.
- SINGLY, F.,1999, *Sociologie současné rodiny*. 1.vyd.,Praha Portál, ISBN 80-7178-249-1.
- SOBOTKOVÁ, I.,2001, *Psychologie rodiny*. 1.vyd., Praha, Portál,ISBN 80-7178-559-8.
- ŠMOLKA,P.,2005, *Výběr partnera*. 1.vyd.,Grada Publishing a.s., ISBN 80-247-1080-3 (el.verze)
- VACÍNOVÁ, M., TRPIŠOVSKÁ, D.,2007, *Sociální psychologie*. UJAK Praha, ISBN 978-80-86723-30-3.

VETEŠKA, J.,2016, *Přehled andragogiky*. Portál, Praha, 1.vyd.,ISBN 978-80-262-1026-9.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

BALOGOVIČKA, B., ŽUMÁROVÁ, M., 2009. *Medzigenerační mosty*. 1.vyd. Tlačiřena svidnická pre MENTA MEDIA, s.r.o., ISBN 978-80-89392-08-7.

FREEMANOVÁ, D., R., 1992. *Manželská kríza*. Tlačiřena Neografia, ISBN 80-217-0401-2

HATÁR, C., 2006, *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca v kontexte teoretických, profesijných a vzťahových reflexií*. Nitra PF UKF, ISBN 80-8094-015-0.

Seznam použitých internetových zdrojů

ARCIBISKUPSTVÍ OLOMOUC. *Průběh o neplatnost manželství* (online) (2021-04-30)
Dostupné z: [z://www.ado.cz/arcibiskupstvi/cirkevni-institute/cirkevni-soud/prubeh-procesu-o-neplatnost-manzelstvi/](http://www.ado.cz/arcibiskupstvi/cirkevni-institute/cirkevni-soud/prubeh-procesu-o-neplatnost-manzelstvi/)

MAŠEK, D., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. (online).01.04.2014. (2021-04-30)
Dostupné z: <https://www.mka-nosko.cz/posts/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku/>

TOMEŠOVÁ, J., *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného partnerství* (online).2016 (2021-05-15) Dostupné z : <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR. *Uzavřená registrovaná partnerství od roku 2006-2019*. (online) 26.06.2020. (2021-04-14) dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/aktualita/zname-nezname-registrovane-partnerstvi-statistiky-rp-v-cesku-po-14-letech#.YIm4P2og0fE.gma>

ČSÚ. *Vývoj sňatečnosti v České republice 2019*. (online) 14.02.2020 (2021-05-15)
Dostupné z : www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-snatecnosti-v-ceske-republice-2019

ČSÚ. *Uzavřené církevní sňatky v ČR podle ČSÚ v letech 2009-2018.* (online) 2019 (2021-05-15) Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/otevrena_data

ČSÚ. *Stav rozvodovosti v ČR v letech 1950-2019.* (online) 2020-11-24 (2021-04-25) Dostupné z : <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2019>

ČSÚ. *Průměrný věk žen při narození prvního dítěte v letech 1950-2019.* (online) 2020-06-09 (2021-04-25) Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2019>

ŠKRABAL, J., *Jaké je složení domácností v ČR?.* (online) 2013-03-07.(2021-05-15) Dostupné z: <https://www.slideshare.net/statistickyurad/sloen-domcnost-2013>

ČSÚ. *Spolu s dětmi, ale bez oddacího listu.* (online) 2015-01-19 (2021-04-25) Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/01/19/spolu-s-detmi-ale-bez-oddaciho-listu/>

8 SEZNAM ZKRATEK

AMRP - Asociace manželských a rodinných poradců

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

9 SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Uzavřené církevní sňatky v ČR podle ČSÚ v letech 2009-2018

Obrázek 2: Uzavírání sňatků podle ČSÚ v letech 2001-2019

Obrázek 3: Uzavřené registrované partnerství od roku 2006 do roku 2019

Obrázek 4: Neúplné rodiny s dětmi

Obrázek 5: Děti narozené mimo manželství

Obrázek 6: Průměrný věk žen při narození prvního dítěte

Obrázek 7: Stav rozvodovosti v ČR v letech 1950-2019

Obrázek 8: Neúplné rodiny

Seznam grafů

Graf 1: Respondenti

Graf 2: Rodinný stav

Graf 3: Hodnoty preferované respondenty

Graf 4: Hodnoty ve vztahu

Graf 5: Žebříček hodnot 18-30

Graf 6: Žebříček hodnot 30-50

Graf 7: Žebříček hodnot 50+

Graf 8: Hodnoty v manželství

Graf 9: Chtějí žít v partnerství?

Graf 10: Plánují manželství? 18-30

Graf 11: Plánují manželství? 30-50

Graf 12: Plánují manželství? 50+

Graf 13: Proč nechtějí manželství?

Graf 14: Proč chtějí manželství?

Graf 15: Plánujete děti?

Graf 16: Je manželství důležité pro založení rodiny?

Graf 17: Má původní rodina vliv na postoje k manželství a rodině?

Graf 18: Předání rodinných hodnot

Graf 19: Co ovlivňuje výchovu dětí

Graf 20: Předání rodinných hodnot

Graf 21: Hodnoty rodiny

Graf 22: Výhody rodiny

Graf 23: Nevýhody rodiny

Graf 24: Výhody singl

Graf 25. Nevýhody singl

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	79
Příloha B - Rozhovor	85

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Iveta Kuchařová

Obor: Andragogika (Mgr.A)

Forma studia: kombinovaná

Název práce : Význam manželství a rodiny z pohledu obyvatel Prahy

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 70

Celkový počet stran příloh: 10

Počet titulů českých použitých zdrojů: 29

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 3

Počet internetových zdrojů: 10

Vedoucí práce: Doc.PhDr. Alena Svobodová CSc.